

Primorski dnevnik

Leto XIII - št. 298 (3833)

TRST, nedelja 15. decembra 1957

Cena 30 lir

Ob stoti premieri SNG v Trstu

Sto premier in nad tisoč predstav v dvanajstih letih kljub oviram in težavam, v skrajno neugodnih razmerah in brez primerne dvorane

Sto premier v dvanajstih letih ni v običajnih razmerah pretrgano visoko število; zne se povprečno osem premier v sezoni in v dveh sezonah še eno povzru. V razmerah, kakršne so ta leta vladale v Trstu, pa je to precej. Vsekakor je stota premiera za tako ustanovo primerna prilika, da se preudarno ozre na prehojeno pot in si iz dosežanj izlušči kaj dobrega ali koristnega za svoje nadaljnje delo.

Kaj so Tržačani videli v teh dvanajstih sezonah? Kaj bi bili radi gledali, pa morda niso videli? Kaj bi radi gledali v naslednjih sezonah? Takih vprašanj bi mogli nanizati še več.

Ne bomo podrobno naštevati težav in ovir, ki so se začele prvi dan po vojnega dela in jim danes še zmeraj ni videti konca. Opozorimo naj samo na dejstvo, da je stal nekoč v Ulici Fabio Filzi Narodni dom, kulturno središče tržaških Slovencev, da so ta dom l. 1920 zažgale zločinske roke in upepelile lepo gledališko dvorano z odrom, da se je stavba pozneje popravila, a se niti po vojni ni vrnila Slovincem, temveč se še danes uporablja kot gostišče. Slovensko narodno gledališče pa je še zmeraj brez strehe, da je bilo treba prebiti drugo svetovno vojno, igrali dvanajst let po neprimernih in dragih dvoranah in obiskati leto za letom tuje in domače oblasti za prošnjami za povrnitev škode, preden se je vprašanje vsaj toliko zganilo, da se je začela v skromno nadomestilo v U. Petronio gradnja novega Kulturnega doma.

Vse gledališko delo od prve do stote premiere se je moralo vršiti in se še vrši v skrajno neugodnih razmerah, v pretesnih, le za silo opremljenih prostorih, večinoma v obrobni, najetih dvoranah in po skromnih društvenih odrih. Bile so sezone, ko so nasprotniki Slovenskega gledališča s kamenjem, palicami in pestmi napadali občinstvo in igralce, da bi z nemiri in poboji gledališče znova uničili. Tujim koristim vdinjane skupine, včasih tudi nekatere slovenske, so gledališče vsa leta obrekovale, mu podtikale neumetniške namene, da bi ga očrnile pri občinstvu in pri oblasteh, izrivalo so ga iz Avditorija in ščuvale občinstvo, naj ne hodi k predstavam. Kakor bi ne bilo v takem mestu, kakor je Trst, že dovolj drugih zapeljivih vab, ki prežijo na slovensko občinstvo in ga odtujejo rednemu obiskovanju gledališča, se neka slovenska peresa z nameranim zavijanjem in z lažmi še danes trudi, da bi cenzurnim organom risala strahove na steno; zahtevajo od njih še strožje ukrepe od dosedanjih in o betajo obiskovalcem vse zlo na tem in onem svetu. Jerani in Mahnič, stari znanci v starih vlogah, od Prešerna do danes...

Medtem so zavedni Slovinci, ki ne nasedajo ne tujim vabam ne črnogledim domačim sodnikom, v dvanajstih letih le videli sto novih iger iz domačega in iz tujih slovstev. Slovenski dramatik so pri tem prispevali eno tretjino repertoarja. Zavedno občinstvo bi si želelo še

več izvrčnih slovenskih iger. To zdravo željo bi bilo treba po možnosti upoštevati. Primerno so zastopna tudi druga slovenska slovstva, zlasti hrvatsko, srbsko in rusko. Tudi tu bo treba seči dalje, do vseh Slovanov. Lepo mesto zavzema italijansko slovstvo z enajstimi deli. Važno je, da se Slovenci seznanjajo z odrskimi deli naših najbližjih sosedov in se v Trstu goji bratsko sožitje med domačimi narodi zlasti na kulturnem področju. Nekaj razgledov po večjih svetovnih slovstvih odpirajo našim gledalcem angleška, ameriška, francoska in nemška dela, včasih pa kakšno delo iz manjših slovstev. S posebno skrbjo se izbira jo dobre mladinske igre.

Osebe, umetniško vodstvo in uprava Slovenskega narodnega gledališča so dvanajst sezon s posteno voljo zastavljali svoje sile v to, da bi se kulturna raven tržaških Slovencev dvigala tudi na področju odrskega ustvarjanja. Sto premier in nad tisoč predstav ni preskromen dosežek. Skušajmo si le predstaviti praznino, ki bi zevala na tem področju, če bi — po želji Jeranov in Mahničev — Slovenskega narodnega gledališča sploh ne bilo. Le ostanki fašistov se danes še skladajo s tržaškimi Mahnič in Jerani. Slovenske in italijanske množice ne poznajo takih želja in cenijo kulturno prizadevanje Slovenskega narodnega gledališča.

Od stote premiere se odpira nova pot navzgor in naprej.

A. BUDAL

Umetniško, tehnično in upravno osebje Slovenskega narodnega gledališča, v Trstu, fotografirano ob pripravi za stoto premiero, pred dvorano na stadionu "Prvi maj". Gotovo se boste začudili, da je osebje tako maloštevilno spriču dejstva, da je poleg sto novih iger v dvanajstih letih nastopilo nad tisočkrat ob pomanjkanju primerne dvorane in v stalnem premagovanju ovir in težav. Toda strnjnost in nepopustljivo plemenito stremenje vsega kolektiva sta omogočila dosedanje uspehe, ki so na tako zavidni umetniški višini, ki žanje nedeljeno priznanje tudi v umetniških krogih naroda, s katerim v našem mestu živimo. Zelen vsem novih uspehov, jim priskrbo čestitamo ob tem pomembnem jubileju

Pred jutrišnjo konferenco NATO v Parizu

Dulles in Mac Millan prepričujeta ostale zaveznike o svojih načrtih

Eisenhower je prišel včeraj v Pariz in bo imel jutri otvoritveni govor na konferenci - Britanski tisk zahteva, naj se ne zavrnejo Bulganinovi predlogi - Nehrujeva kritika

PARIZ, 14. — Predsednik Eisenhower je prišel danes ob 14.54 z letalom v Pariz. Na letališču so ga pozdravili predsednik francoske republike Coty, predsednik vlade Gaillard in zunanji minister Pineau. Gaillard je Eisenhowerju izrekel dobrodošlico. Eisenhower je imel tudi priložnostni govor. Nato je odšel v ameriško veleposlaništvo, kjer se je razgovarjal z državnim tajnikom Dullesom. Ta mu je poročal o svojih današnjih razgovorih, ki jih je imel z Gaillardom, Pineaujem, Mac Millanom, Lloydom in Adenauerjem. Oba sta nato pregledala izjavo, ki jo bo Eisenhower dal v ponedeljek ob začetku konferencie sveta NATO. Ponovno se bosta sestala jutri popoldne.

Eisenhower bo imel jutri svoj prvi uradni razgovor z Gaillardom in nato tudi z Mac Millanom.

Poleg omenjenih razgovorov je bila danes v Parizu cela vrsta drugih pripravljanih razgovorov. Mac Millan se je nocoj razgovarjal z Gaillardom, jutri pa se bo sestel z Adenauerjem. Adenauer se je danes popoldne razgovarjal eno uro z Dullesom. Jutri zjutraj pa se bo Adenauer po ločenem sestanku z Mac Millanom sestel nato ponovno z njim in z Gaillardom.

Mac Millan in Dulles sta sklenila, naj ostane tajna vsebina razgovora, ki sta ga danes imela. V političnih krogih izjavljajo, da sta predložila različne predloge, ki bodo predloženi na konferenci. Italijanski ministrski podpredsednik in zunanji minister Fella pa se je danes razgovarjal z Gaillardom. Po

nauer, da se bo v torek sestel z Eisenhowerjem.

V političnih krogih izjavljajo, da ne pričakujejo, da bo konferenca sprejela takojšnje sklepe. Vse kaže, da bo prišlo samo do načelnih sporazumov. Skoraj gotovo je, da bodo marca sklicali novo konferenco, katere naj bi se udeležili zunanji ministri.

Londonški tisk obširno komentira zadnjo diplomatsko pobudo maršala Bulganina. Laburistični "Daily Herald" piše, da vojaška prizadevanja ne smejo izključiti vsake možnosti diplomatske pobude, ter navaja štiri predloge, ki bi jih moral Mac Millan predložiti na pariški konferenci:

1. NATO naj pripravi strategijo, ki bi omogočila braniti Srednjo Evropo, ne da bi jo napolnili z jedrskim orožjem.
2. Ponudi naj se umik čet iz Zahodne Nemčije, če bodo Rusi umaknili svoje iz Vzhodne Evrope.
3. Sovjetska zveza in Zahod bi morala jamčiti varnost Nemcev, Poljakov, Čehoslovakov in Madžarov ter dovoliti nadzorstvo in inspekcijo nad njihovo oborožitvijo.
4. Sovjetska zveza naj se javno povabi na nadaljevanje razgovorov o razorožitvi.

4. Iste naj se sporazum za ustavev poljske vojske z vodikovimi bombami kot prvi korak za ustavitve izdelovanja bomb.

Skrajno desničarski "Daily Express" trdi, da je Bulga-

nin poslal svoja pisma z namenom, da povzroči čim večje težave sestanku NATO, vendar pa dodaja, da "bi bilo zgrešeno odgovoriti v kritičnem in avtoritarnem tonu". "Vsak izmed obeh tablorov, nadaljuje list, ima potrebno moč, da lahko uniči polovico sveta. Toda oba dela hočeta živeti in ne umreti. Ni mogoče drugače, nego da živita skupno. Zaradi tega se ne sme zavrniti Bulganinovo pismo, kot navadna poteza v okviru diplomatske vojne."

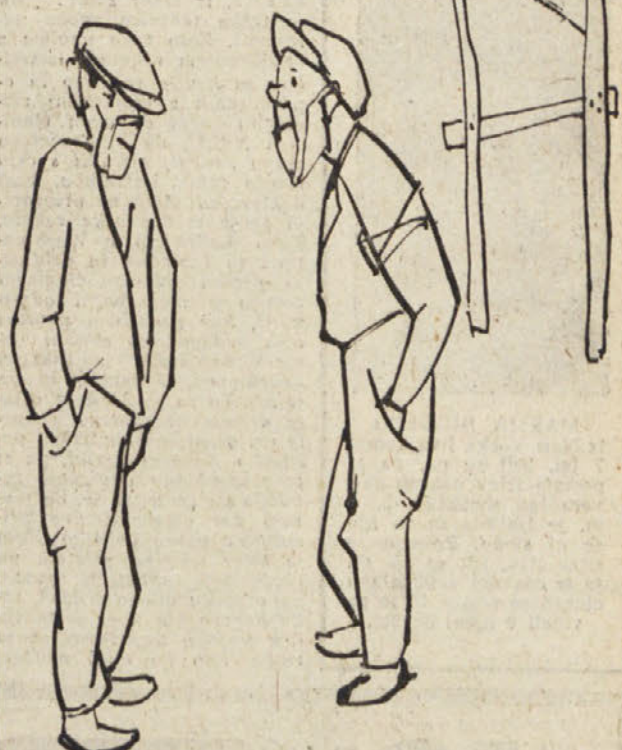
Konservativni "Daily Mail" pa zagovarja znano tezo, da je potrebno najprej ugotoviti položaj Zahoda in šele potem se razgovarjati s Sovjetsko zvezo.

Predsednik indijske vlade Nehru je med debato o zunanji politiki v zgornji zbornici izjavil, da vojaški pakti in zavezništva niso nikoli bili koristni in so vzdrževali hladno vojno. "Če bi katero od tistih letal, ki prevažajo atomske bombe, padlo na tuje ozemlje, in če bi te bombe eksplodirale, bi ta država lahko mislila, da gre za namerno akcijo, in bi lahko sprožila spopad."

V zvezi s predlogom veleposlanika Kennana za obojestranski umik čet iz Evrope je Nehru izjavil, da bi po njegovem mnenju ta umik prinesel olajšanje svetu, ker bi pokazal edino učinkovito pot.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Po glasovanju v senatu

Prvi brezposeli: ... tri senatorje so nam odobrili.
Drugi brezposelni: ... namesto milijard, obljubljenih ...

Narislal R. Hlavaty

Danes se jih spominjamo...

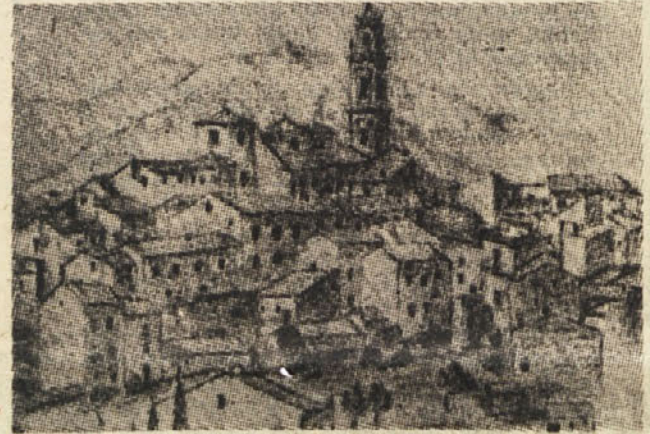
V notranjskem muzeju v Postojni hranijo originalni policijski kartotčni list našega narodnega heroja. Njega in njegovih tovarišev Vadenala, Ivančiča, Kosa in Bobka, ki so z njim padli, da bi bil svet pravičnejši, se bomo spomnili danes ob 15. uri na openemk strelišču

FERDO KOZAK POPOTOVAL SEM U DOMOVINO

Iz knjige Popotoval sem v domovino Ferda Kozaka, ki je pred tednom umrl, objavljamo spodnje odlomke. V knjigi avtor opisuje svojo arcačijo v Ljubljani za časa italijanske okupacije, nato potovanje v Italijo od ječe do ječe, internacijo, potem pomik zavrnitve fronte ter svoj prihod v Bari, odkoder ga je letalo poneslo na slovensko osvobodeno ozemlje.

Koper je s svojo mogočno kaznino postal samo še spomin in prišlo se je naporno in neprimerno potovanje od ječe do ječe, ki je trajalo domala mesec dni. Naše zveze s svetom onkraj rešetk so se do kraja pretrgale, zvedeli nismo ničesar več ne z bojišča ne od doma in v tem onemlelem vzdušku smo bili kakor živčeta, ki so nas na težke verige priklenjene gonili iz kraja v kraj. Potovanje po Italiji, polni lepote in znamenitosti! Vendar potovanje posebne vrste, na katerem so se nabirali v meni vtisi, kakršne je mogoče dojemati samo s čisto svojestvenega zornega kota. Moje oči se niso zaustavljale na spomenikih nekdanje slave, nisem se opajal nad lepoto in kamen in barvo ujetih prividov globoke ljubezni in bolečine. Kar se mi je razodelo na tej poti, so bile vse vsakdanje dne. In pa nemo čakanje človeškega srca pod bleščajočimi se skornji samozvestne, kričave oblasti.

«Che poveri!» Poverja gentile! Pet ali šest slabo oblečenih žensk je stalo vrh klanca, po katerem smo se počasi pehali navzgor. Po polnih, odrgnjenih torbah v njihovih rokah sem sodil, da

V knjigi Popotoval sem v domovino je tudi več slik, ki jih je Ferdo Kozak sam naslikal med internacijo

so opravljale svoje jutranje nakupe in so bile, ko so zagledale nenavadno procesijo vklejenih ljudi, obstale.

To je bil pozdrav Trsta. Zraven pa se tople kaplje pomladanskega dežja, ki je pomalem hladil soparno ozračje. V znanih tržaških zaporih so komaj našli prostora za nas. V prazno celico so nam nametali nekaj slame, da se je telo v tistih nekaj dneh, kar smo prebivali tam, živo sprizgnilo s trdoto tal. Dvo-rišče, po katerem smo se mogli sprehajati po pol ure na dan, je bilo majhno, z visokimi starinskimi zidovjem obdano. Bilo je odvisno od neprijaznosti, če bolj neprijazni so bili pa tisti, ki so se ob istem času kot mi sprehajali po njem. Čudna družina nekakšnih propalnih in potepuhov, poleg njih pa cela vrsta elegantnih obloženih gospodov, ki so jih bili zaradi goljufij z moke in z jestvinami vtaknili pod ključ. Prvi so se nam samo toliko približali, da so nam prosili za cigarete, ki jih sami nismo imeli. Drugi so se držali zase, se bali slehernega dotika s sumljivo golaznijo in so gledali na nas kakor na izvržke.

Dvignil sem desnico in sem si jo položil na prsi, ker se mi je zazdelo, kakor da mi drsi s slamnjače. Tedaj šele se mi je razjasnilo, da me moj sosed narahlo vleče za rokav. S kretanjami mi je dopovedoval, naj vstanem, in je kazal na steno nad svojim zgledom. Sprevidel sem, da mi ne bo dal miru, preden ne pogledam tja, kamor je tiščal svoj prst. Tam je bil droben podpis z označbo dneva in leta, podpis človeka, ki je prejšnjo noč nočeval v tisti celici. In to je bil moj znanec iz let pred vojno, inženir socialist, ki so ga bili Italijani zaprli, brž ko so prišli v Ljubljano. Tedaj sem bil jaz tisti, ki sem z nestrpnimi vprašanji silil v svojo sosedo. Izvedeti sem mogel le malo. Da je mož prespal prajšno noč v tej luknji in da so ga peljali nazaj v Ljubljano. Da je bil zelo suh in zdelan in tudi portret in žalosten. To mi je neznanec jettin razložil na ta način, da je sedel na slamnjačo, si z obema rokama podprl glavo in njegove si-keri nekam zbegane oči je nepolna topla otožnost. Obenem se je videlo, da mu je bil inženir zelo všeč. Spomnil sem se na uredbi o talcih in sem v trenutku

kolesa pod meno so veselo žlobudrala svojo enakomerno, trdo popotniško pesem. Rad bi se bil udobneje namestil, pa mi je bil nahrbtnik v preveliko oviro. Razen tega so me bolele roke, ker mi je ponekod železje načelo zapetje.

Vlak se je ustavljal samo na večjih postajah, sicer pa je z zmeraj enako razigrano vztrajnostjo drvel skozi pokrajino, ki sem jo kakor slepec samo slutil onkraj sten svoje celice. Naslonil sem glavo na stresajočo se steno in sem zaprl oči. Drdranje in ropotanje vlaka je postajalo tišje in tišje. Položil sem si roke v naročje, da sem čim manj čutil lisice, upri sem noge v steno in se kmalu popotil v globok, težak sen.

V Anconu smo za nekaj časa obitli. Vsak dan je bil hud prav zaradi strašne umazane, ki nas je obdajala. Poskušali smo, ne misliti na slamnjače, na katerih smo ležali. Zgledalo se je, kot da bi z robci, toda to je vse skupaj zalego, bore malo. Umazane so bile železne postelje, umazana in na debelo s prahom pokrita so bila opekatna tla, umazano je bilo vse, česar koli si se dotaknil. Prvi dan, ko smo bili prišli, so dali vsakemu izmed nas leseno žlico in nekakšno menažke iz aluminija. Žlica se mi je posrečilo kolikor toliko ostrgati s kosčkom stekla, ki sem ga našel na oknu. Menažko sem moral pa vrniti. Na njenem dnu je gomazelo toliko črvov, da se mi je obračal žleodec, ko sem jih poskušal odstraniti. Po dolgem prenehanju so mi dali drugo menažko. Črvov sicer ni bilo v njej, vendar tudi za to ni bilo mogoče reči, da je bila čista. Paznik je bil mnenja, da je s svojo danes že širokemu znanstvenemu svetu znano turbelarijsko teorijo spodenel tla ne samo filogenetski razvrstitvi živalskih organizmov na njihovem izhodišču, kot jih je postavil Ernst Haeckel, temveč tudi njegovemu etimološkemu biogenetskemu zakonu, ki je doslej v biologiji kraljeval kot nepremakljiva dogma.

Prof. Hadžija sem obiskal v Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer si je ustvaril svoj kabinet poleg laboratorija, v katerem delajo njegovi marljivi sodelavci in asistenti. Srečevala sva se bila pogostokrat in tudi izmenjala kako besedo. Vendar sem se šele sedaj, ko sem mu po več ko tridesetih letih sedel nasproti, prav zvedel, kako malo se je v teh desetletjih spremenil. Njegov obraz je poln in rahlo zagorel od sonca, kot ga imajo ljudje, ki se veliko gibljejo v prirodi. Niti se ni zredel niti ni shujšal in ko majhna črna lasa sem pa tja prepredle srebne niti. Njegova glava je bila precej večja od tistih, ki so jih imeli v tisti celici. Bil je že sredi maja, ko smo slednjič odrinili iz Pescare v Chieti, v upravno središče Abruzzov. Tam se je naš transport razšel. Naše ljudi so razposlali v razne kraje, določene za njihovo internacijo. Vas ali trg, kamor so namenili mene, se je imenoval Castiglione Messer Marion. Delali so mi, da leži v Abruških gorah, nekaj nad tisoč metrov visoko. Moral sem spet na pot, nazaj v Pescaro, in od tam po morju do Istonia. Šele naslednjega dne sem iz tega mesta odrinil v notranjost dežele.

Prof. Hadžija sem obiskal v Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer si je ustvaril svoj kabinet poleg laboratorija, v katerem delajo njegovi marljivi sodelavci in asistenti. Srečevala sva se bila pogostokrat in tudi izmenjala kako besedo. Vendar sem se šele sedaj, ko sem mu po več ko tridesetih letih sedel nasproti, prav zvedel, kako malo se je v teh desetletjih spremenil. Njegov obraz je poln in rahlo zagorel od sonca, kot ga imajo ljudje, ki se veliko gibljejo v prirodi. Niti se ni zredel niti ni shujšal in ko majhna črna lasa sem pa tja prepredle srebne niti. Njegova glava je bila precej večja od tistih, ki so jih imeli v tisti celici. Bil je že sredi maja, ko smo slednjič odrinili iz Pescare v Chieti, v upravno središče Abruzzov. Tam se je naš transport razšel. Naše ljudi so razposlali v razne kraje, določene za njihovo internacijo. Vas ali trg, kamor so namenili mene, se je imenoval Castiglione Messer Marion. Delali so mi, da leži v Abruških gorah, nekaj nad tisoč metrov visoko. Moral sem spet na pot, nazaj v Pescaro, in od tam po morju do Istonia. Šele naslednjega dne sem iz tega mesta odrinil v notranjost dežele.

Prof. Hadžija sem obiskal v Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer si je ustvaril svoj kabinet poleg laboratorija, v katerem delajo njegovi marljivi sodelavci in asistenti. Srečevala sva se bila pogostokrat in tudi izmenjala kako besedo. Vendar sem se šele sedaj, ko sem mu po več ko tridesetih letih sedel nasproti, prav zvedel, kako malo se je v teh desetletjih spremenil. Njegov obraz je poln in rahlo zagorel od sonca, kot ga imajo ljudje, ki se veliko gibljejo v prirodi. Niti se ni zredel niti ni shujšal in ko majhna črna lasa sem pa tja prepredle srebne niti. Njegova glava je bila precej večja od tistih, ki so jih imeli v tisti celici. Bil je že sredi maja, ko smo slednjič odrinili iz Pescare v Chieti, v upravno središče Abruzzov. Tam se je naš transport razšel. Naše ljudi so razposlali v razne kraje, določene za njihovo internacijo. Vas ali trg, kamor so namenili mene, se je imenoval Castiglione Messer Marion. Delali so mi, da leži v Abruških gorah, nekaj nad tisoč metrov visoko. Moral sem spet na pot, nazaj v Pescaro, in od tam po morju do Istonia. Šele naslednjega dne sem iz tega mesta odrinil v notranjost dežele.

Prof. Hadžija sem obiskal v Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer si je ustvaril svoj kabinet poleg laboratorija, v katerem delajo njegovi marljivi sodelavci in asistenti. Srečevala sva se bila pogostokrat in tudi izmenjala kako besedo. Vendar sem se šele sedaj, ko sem mu po več ko tridesetih letih sedel nasproti, prav zvedel, kako malo se je v teh desetletjih spremenil. Njegov obraz je poln in rahlo zagorel od sonca, kot ga imajo ljudje, ki se veliko gibljejo v prirodi. Niti se ni zredel niti ni shujšal in ko majhna črna lasa sem pa tja prepredle srebne niti. Njegova glava je bila precej večja od tistih, ki so jih imeli v tisti celici. Bil je že sredi maja, ko smo slednjič odrinili iz Pescare v Chieti, v upravno središče Abruzzov. Tam se je naš transport razšel. Naše ljudi so razposlali v razne kraje, določene za njihovo internacijo. Vas ali trg, kamor so namenili mene, se je imenoval Castiglione Messer Marion. Delali so mi, da leži v Abruških gorah, nekaj nad tisoč metrov visoko. Moral sem spet na pot, nazaj v Pescaro, in od tam po morju do Istonia. Šele naslednjega dne sem iz tega mesta odrinil v notranjost dežele.

Za pot iz Ferrare dalje so nas spravili v celinski vagon. Dva karabinjerja sta mi segla pod pazduho in sta me skoraj vrgla vanj, ker bi se sam, z ukenjenimi rokami, ne mogel potegniti tako visoko. Eden od njih me je hitro obrnil in hodnik. Odklenil je četrta ali peta vrata in me je potisnil v notranjost. Preden je možakar zavrtel v vrata ključ in naravnal na verigo pritrdjeni zapah, sem si že do kraja ogledal svojo celico. Saj se tudi ni bilo počem razgledovati. Korak širok in korak in pol dolg prostor, štiri gole stene, pod stropom lina z motnim steklom, pod njo pa ožek sedež — to je bilo vse.

Zunaj se je še nekaj časa slišalo odklepanje in zaklepanje vrat, rožljanje verig in oblastni pozivi karabinjerjev. Potem so v kupele zaropotali sablje po klopih. Karabinjerji so bili opravili svoje delo in so odlagali puške in odpenjali pasove, da se pripravijo za vojno. Ko se je vlak premaknil, me je sprva pahal in suvalo sem in tja, dokler se je pretil skozi mrežo tirov na postaji. Ko pa je zdrknil čez zadnje vozle, se je sprostil kakor plemenit konj, ki se z voljnimi, vlečenjem hrbtom spusti v dir. Cepel sem v svoji celici in

Ko sem med leti 1921-25 študiral na ljubljanski univerzi, mi je nekoč prišla v knjižnici zoološkega seminarja v roke debela knjiga velikega formata, v kateri sem našel stran za stranjo natančno izrisanih nešteto enostaničarjev (mikroorganizmov), katerih neskončno pestrost oblik bi zasedla kreativno invencijo vseh sodobnih slikarjev kubitistov in abstraktistov skupaj. Sam sem takrat veliko risal in zato mi ni bila skrivnost, koliko tehnično delo je bilo to poleg znanstvenega opravljanja.

Ko sem tako listal po knjigi stran za stranjo in prehal z očmi od slike do slike, sem začutil bližino nekoga, ki mi je gledal prek ramena. Ozrl sem se. Bil je prof. Hadži.

«Gotovo ste opazili, kdo je avtor tega monumentalnega dela. Da, to je Ernst Haeckel. Vseh teh tisoč in tisoč mikroorganizmov je sam izrisal, gledajoč skozi mikroskop. To delo je opravljal ponoči in je pri tem skoraj oslepel.»

Iz tega kratkega pogovora sem začutil vse spoštovanje, ki ga je imel prof. Hadži do velikega nemškega biologa. Toda prav prof. Hadžiju je bilo sojeno, da je s svojo danes že širokemu znanstvenemu svetu znano turbelarijsko teorijo spodenel tla ne samo filogenetski razvrstitvi živalskih organizmov na njihovem izhodišču, kot jih je postavil Ernst Haeckel, temveč tudi njegovemu etimološkemu biogenetskemu zakonu, ki je doslej v biologiji kraljeval kot nepremakljiva dogma.

Prof. Hadžija sem obiskal v Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer si je ustvaril svoj kabinet poleg laboratorija, v katerem delajo njegovi marljivi sodelavci in asistenti. Srečevala sva se bila pogostokrat in tudi izmenjala kako besedo. Vendar sem se šele sedaj, ko sem mu po več ko tridesetih letih sedel nasproti, prav zvedel, kako malo se je v teh desetletjih spremenil. Njegov obraz je poln in rahlo zagorel od sonca, kot ga imajo ljudje, ki se veliko gibljejo v prirodi. Niti se ni zredel niti ni shujšal in ko majhna črna lasa sem pa tja prepredle srebne niti. Njegova glava je bila precej večja od tistih, ki so jih imeli v tisti celici. Bil je že sredi maja, ko smo slednjič odrinili iz Pescare v Chieti, v upravno središče Abruzzov. Tam se je naš transport razšel. Naše ljudi so razposlali v razne kraje, določene za njihovo internacijo. Vas ali trg, kamor so namenili mene, se je imenoval Castiglione Messer Marion. Delali so mi, da leži v Abruških gorah, nekaj nad tisoč metrov visoko. Moral sem spet na pot, nazaj v Pescaro, in od tam po morju do Istonia. Šele naslednjega dne sem iz tega mesta odrinil v notranjost dežele.

Gre za znameniti knjigi Ernsta Haeckla: «Kunstformen der Natur» in «Radiolarien».

Pred nedavnim je bila v Open Gate v Rimu prva predstava filma «Velika modra cesta», ki ga je režiral Gillo Pontecorvo. Ta film so polti snemali v Istri in je pri snemanju sodeloval tudi umetniški vodja SNG v Trstu Jože Babič. Na sliki, ki je bila posneta na prvi predstavi, vidimo glavna igralca Alido Valli (prva na desni) ter Yvessa Montanda; med obema pa je igralčeva žena Simone Signoret

OBISK PRI BIOLOGU

Ljubljanski univerzitetni profesor o sebi in o svoji turbelarijski teoriji

(Prof. dr. Jovan Hadži, redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, redni profesor na ljubljanski univerzi in upravnik Biološkega inštituta SAZU - Profilna skica)

venskega biologa Franca Megušarja, ki ga je bil prof. Hadži pred davnimi leti pri svojih predavanjih imenoval in o katerem sem vedel, da je zelo mlad umrl. Se to sem o njem vedel, da je bil zapleten v zadevo okrog poizkusov s črnorumenimi možgani, ki jih je delal Paul Kammerer, tisti zagonetni dunajski biolog, ki je napisal poleg svojevrstnega Učbenika biologije še bolj svojevrstno knjigo «Zakon serije», ki sem jo bil takrat že poznal.

Dobro se spominjam, kako me je presenetilo, ko sem bil leta 1926-27 v Parizu, vest, da se je Paul Kammerer v nekem avstrijskem letovišču ustrelil. Pomotoma sem mislil, da se je bil ustrelil tudi Megušar in sicer prav zaradi zadeve z možgani. Na moje vprašanje mi je prof. Hadži pojasnil:

«Ne, zmoliš ste se. Franc Megušar — bil je zelo nadarjen biolog — je padel kot rezervni oficir leta 1916 ali 1917 na galitski fronti v času velike ruske ofenzive. Rusi so takrat zabili klin v avstrijsko vojsko. Potrebno je bilo, da se hitro posloje ojačena na ta sektor. Pravzaprav je bilo naključje, da je doletelo to povelje prav Megušarja kot rezervnega oficirja. Zamašiti bi bil moral nastalo vrzel. Spravil je svojo četo na vlak in se odpeljal z njo proti bojni črti. Fronta je bila v gibanju in vlak je zavozil da-lež za rusko linijo. Ko se je vlak ustavil, je skočil Megušar kot komandant prvi iz vagona in pri tem ga je krogla smrtno pogodila.»

«V Kammererjevem Učbeniku biologije sem videl reprodukcije nekaterih posnetkov njegovih možgancov, pravim, «ki se zdijo kot rezultat njegovih eksperimentov naravnost fantastični.»

«Da, odvrne prof. Hadži. Kammerer je delal poizku-

se z mladimi črnožolti — cesarskimi — doda hudo-mušno, amoceradi tako, da je ene postavil zgolj v črno, druge zgolj v rumeno okolico. Pri tistih, ki so bili v črni okolici — vsaj tako je sam trdil in tudi na objektivni demonstraciji — je prevladovala črna, pri drugih rumena barva kože. Sel je še dalje; prikazal je potomce prvih kot povsem že črne in potomce drugih kot povsem že rumene individue. Ko je bil leta 1910 v Gradcu mednarodni zoološki kongres in je Kammerer pri svojem predavanju demonstriral objekte svojih eksperimentov — takrat so nastopili tudi nekateri drugi učenci tako imenovane dunajske šole s svojimi referatami, je vzkliknil neki angleški biolog: «Več je vreden en gram take znanosti kot en kilogram naše stare, ko smo samo opisovali in gojili sistematično.»

«V svojem Učbeniku biologije skuša Kammerer dokazati dednost pridobljenih lastnosti, in to prav s poizkusi na črnožoltem možgancu. Ali ne dokazuje oziroma trdi nekaj podobnega tudi ruski biolog Lyсенko?»

«Da, tako je. Če bi bili Kammererju njegovi eksperimenti zares uspešni, potem bi bil z njimi resnično podan dokaz za dedovanje pridobljenih lastnosti. Toda za to trditve ni do danes nobenega eksperimentalnega dokaza. To, kar trdi Lyсенko, ki pravi celo, da bomo mogli nekoč kar mimogrede ustvarjati nove vrste, da se hosta na primer med pšenico naenkrat pojavila rž ali oves, ta trditve je naravnost blazna. Njegove trditve je zavrnil ves svet.»

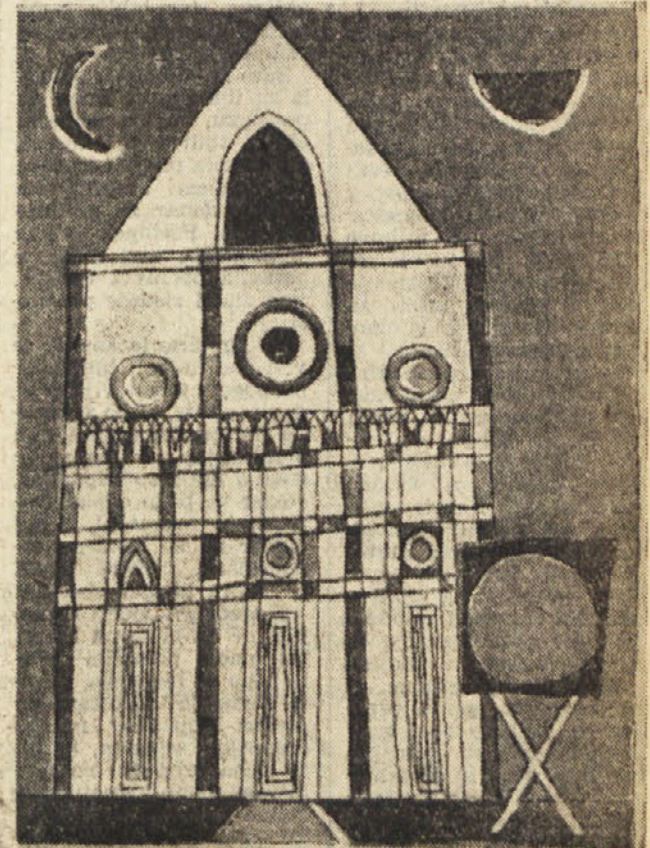
«Znamo mi, da ste bili rojeni leta 1884 v Temesvaru, ki je sedaj v Romuniji.»

«Da, v delu Banata, ki je sedaj pod Romunijo in je takrat pripadal Ogrski. To-

da naša rodbina izvira pravzaprav iz južne Makedonije, iz mesteca Sijatište. Stari mojega deda, ki je bil pozneje pravoslavni paroh v Temesvaru, so pred Turki pribežali najprej v Bačko, nato so se selili v Banat, v Temesvar. Zanimalo vas bo od kod priimek Hadži, ki je pravzaprav prvotno nekakšen muslimanski plemiški naslov za one, ki so vsaj enkrat v življenju obiskali Meko in Medino, sveti mesti Islama. Manj znano utegne biti, da je naslov Hadži pripadel tudi krščanskemu romarju, ki je obiskal Jeruzalem in druga sveta mesta v Palestini. Naša rod-

bina je imela takrat priimek Kostin (Kostić iz Kostantini-; naši rojaki se takrat niso šteli ne za Hrvate ne za Srbe ne za Bolgare, temveč samo za Jugoslavane) in eden izmed pradedov je romal v Palestino. Pot je bila takrat težavna, poleg napov in boleznih so prežali na karovane romarje razboj-niki, in tako je bil tisti, ki je opravil to sveto romanje (prej je moral napraviti do-ne pozornosti in posebnih nam oporoko), deležen poseb-časti, med temi naslova Hadži.

(Nadaljevanje v torek)
VLADIMIR BARTOL

Franco Gentilini (Z razstave sodobne italijanske grafike v Ljubljani)

PRVI DALJŠI TEKST MLADEGA AVTORJA

VASJA OCVIRK

HAJKA

Zanimivo, napeto pisano delo, pa tudi umetniško oblikovana pripoved o partizanskih borbah v roški ofenzivi

Avtor knjige Vasja Ocvirk je bil dvajsetleten študent, ko je leta 1942 odšel v partizane. Tu je doživel najprej roško ofenzivo, nato pa še vse ostale hajke in borbe. Po osvoboditvi je bil dolgo vrsto let na Radiu Ljubljana urednik literarne redakcije, ki je imela skrb tudi za radijske igre. Zaradi pomanjkanja dobrih tekstov je Vasja Ocvirk sam začel pisati radijske igre. Vasja Ocvirk je postal eden najpogostejših avtorjev radijskih iger. Potem je eno teh svojih iger predelal za oder in doživel njeno krstno uprizoritev na Odru Mestnega gledališča v Ljubljani. Pred nekaj leti se je preselil v Koper, kjer uspešno nadaljuje svoje delo. V Kopru je napisal tudi svoje novo odrsko delo, satiro na račun stanovanjske stiske, nadaljuje pa tudi svoje delo na področju radijske igre. Na svoji poti literarnega napredka je zdaj napisal novo delo, svoj prvi daljši tekst v prozi, roman «Hajka».

V tem svojem opskemu prvencu prikazuje Ocvirk usodo partizanske bataljona med roško ofenzivo v poletju 1942. Partizanski bataljon se pred sovražnikovo premočjo umika vedno globlje v gozdove Roga. Premoč je prevelika, da bi se bataljon spoprijel s sovražnikom. Edina rešitev je v umiku. Toda sovražnikova premoč je prevelika. Bataljon se ne more več umikati kot celota in komandantu ne ostane drugega, kot da bataljon razpusti. In zdaj se začne različna pot posameznih borcev in malih skupinic, dveh, treh partizanov, ki se prebijajo skozi sovražnikovo oboroženo in skušajo najti rešitev. Eni srečno, drugi pa manj uspešno doživljajo sovražnikovo ofenzivo in v ugodnih trenutkih rešujejo sebe, svoje tovaršice in soborce v ugodnih trenutkih. Ne-

kateri se prebijajo skozi sovražnikovo oboroženo. Drugi pa deajo. Nekateri pa nasledijo fašističnim obljubam in se predajo sovražniku. Nekaj od teh jih svoje početje plača z glavo, nekateri pa postanejo celo izdajalci. Toda tudi ta ofenziva mine. In na koncu se bataljon spet zbere. Še močnejši je in še bolj uspešno se bori s sovražnikom.

To je v nekaj besedah vsebina Ocvirkovega romana o bataljonu in njegovih ljudeh. Pisatelj je v ospredje dogajanja postavil nekaj likov, katerih usodo doživ-

lja bralec. Na eni strani je tu partizanski komandant Rok, neustrašni voditelj bataljona. Poleg njega je nesrečni Tratar, omahljivi Savo, ki konča v izdajstvu, pa dve partizanki. Metoda, ki pade v boju, in Roza, ki se od številne belogardijske družine edina pridruži partizanom. Poleg tega pa nastopa v romanu še vrsta drugih likov iz partizanskega življenja. Od teh so nekateri uspešno predstavljani. Vendar pa pisatelj tu in tam le ni mogel prebroditi težave in nostranskega, črnokelega sli-

kana. Tako je na eni strani partizanski komandant samo pozitiven lik, obdarjen z vsemi dobrimi lastnostmi, na drugi strani pa je Savo veskzi negativna figura. Tudi Italijani so le karikirani, to da zato pa je pisatelju uspešno, da je znal ob nekaterih likih odlično predstaviti problem, ki se je ob sovražnikovi ofenzivi pojavil pred partizanskimi borci. Znalsi so se v spopadu s sovražnikom in s samim seboj ter v tem eni zmagali in se prečistili, drugi pa propadli in za trenutek osebnega ugodja in koristi izdali svojo čast in poštenje.

Morda je v Ocvirkovem delu tudi preveč oseb ali pa so premalo poglobljeno prikazane. Zato bralec ne ostanejo usode posameznikov tako v živem spominu in vsi liki ne živijo tako plastično kot bi lahko in kot bi morali.

Ocvirk je v svojem romanu uspešno premagal težave dolgega teksta, vendar pa se delu pozna, da je imel težave s kompozicijo. Ponekod se roman vleče in postaja enoličen, ker pisatelj zmanjka dinamike, ki daje delu notranjo napetost. Zato izven roman marsikdaj bolj kot kronika, namesto da bi napetost v delu rasla skupaj z zapletom, dosega vrh in nato z razpletom pada.

Kljub tem nedostatom pa je treba priznati, da je Ocvirkovo delo uspešno in predstavlja «Hajka» na eni strani zanimivo, napeto pisano pripovedno delo, na drugi strani pa tudi umetniško oblikovano pripoved o partizanskih borbah v roški ofenzivi. Zlasti partizanski žargon, marsikdaj hudomušen, je delu znatno v korist. Prav ta plastični pogovorni jezik, ki je daleč od papirnatega dialoga, daje romanu sočnost in barvitost. Zato je treba priznati, da je Hajka uspešno delo.

Pío Semeghini (Z razstave sodobne italijanske grafike v Ljubljani)

Sl. Ru-

Kako je z obratom za uničevanje smeti

Po načrtih bi obrat pripravil pomembne količine uporabnih gnojil

Pred dvema tednoma smo objavili zanimiv članek o odlaganju smeti na Krasu, ki je vzbudil precejšnje zanimanje in objavljamo krajši dopis kmetovalca o potrebi, da se s takim odlaganjem smeti preneha in naj smeti pretvorijo v gnojilo. Na ta dopis odgovarja naš urednik za komunala vprašanja Slavko Štoka, ki opisuje načrte za izgradnjo takega obrata in tudi vzroke, da obrat še vedno ne deluje, zaradi česar je nadalje »postaja Kras veliko smetišče«.

Dopis kmetovalca

Dovolite mi, da izrazim na zadnji nedeljski članek »Kras postaja eno samo veliko smetišče« tole svoje skromno mnenje. Članek obravnava v njem vprašanje velikega pomena za mesto in podeželje. Kot deželna me predvsem zanima pomen članka za naše kmetijstvo.

Kras je pod izredno močnim razdalnim učinkom sonca, vode in vetra. Zemlje je vedno manj, ker se ne ukrene ničesar, da bi se preprečil ta pojav. Drugi nedostatek skromne pesti zemlje, namenjene kmetijstvu, pa je v velikem pomanjkanju organskih snovi (ostankov rastlin in živali). Brez teh pa zemlja ne more roditi, pa če je še tako dobra. Gnojila, ki bi jo zalagali s temi snovmi, je vedno manj, ker je živine vedno manj. Kako naj rešimo to vprašanje, posebno ko zahteva umno kmetovanje, ki se ga bo treba lotiti, predvsem gnojenje z organskimi gnojili? Smo torej v usodni za-

gati, ki pomeni naglo izpodkopavanje temeljev kmetijskega gospodarstva.

Ta zadeva se neposredno tiče podeželja, posredno pa tudi mesta, ker sta dežela in mesto medsebojno povezana in se dopolnjujeta. To razmerje je toliko bolj očitno pri nas, kjer imamo veliko glavo (Trst) na malem telesu.

Ogromno odpadkov, ki gre sedaj v mesto po zlu, bi moglo to našo zemljo zalagati z organskimi snovmi in ji vračati, kar ta stalno daje njemu in drugim v obliki različnih proizvodov (mleko, poljski pridejki, vino i. dr.). Če velja načelo umnega kmetovanja, da je treba na kmetiji izkoristiti vse odpadke, ki morejo obogatiti zemljo z organskimi in neorganskimi (rudninskimi) hranilnimi snovmi, naj bi v korist narodnemu gospodarstvu po tem načelu gospodarilo tudi mesto, oziroma njegovi gospodarski objekti. Če bi bilo tako, bi mesto ne moglo smatrati in uporabljati Krasa za smetišče.

KMETOVALEC

Občinski načrti

Smeti delajo preglavice vsem javnim upravam zlasti velikim mest. Tudi za upravitelje našega mesta predstavljajo smeti že leta in leta veliko skrb. Do sedaj so zadovoljivo rešili vprašanje zbiranja smeti v posebne sodčke, nameščene v hišah, ter njihovo odnašanje. To pa je še vse premalo. Treba je najti najboljši način za uničevanje smeti. V član-ku našega sodelavca, ki smo ga objavili pred štiri-najstimi dnevi, smo videli, da je sedanji način odvažanja smeti v krajske doline zelo nehygien-ski, škodljiv za krasno okolico in hkrati zelo drag, saj morajo kamioni, ki odvažajo smeti, prevo-ziti okrog 30 km dnevno. Zato je občinska uprava sklenila zgraditi posebno podjetje za uničevanje in predelavo smeti v gnojilo.

Pred dvema letoma je občinski svet sprejel pred-log za gradnjo tega pod-jetja. Po izjavi občinskih strokovnjakov in drugih o-sebnosti, ki so se udelež-jele s tem vprašanjem, se je občina odločila za uničevanje in predelavo smeti v gnojilo po postopku »Fertile-Bremar«. Ta po-stopek, ki je samo izpo-polnitve znanega postopka »Marcovig«, je po zagot-ovilih občine najbolj prime-ren za naše mesto in je za sedaj edini, ki je nale-ten zlasti pri zdravstvenih oblasteh in odobnavanje. Res je, da je sežiganje smeti še vedno najbolj hy-gien-ski način uničevanja odpadkov. Toda ta postop-pek je najbolj drag, ne nudi občini nobene koristi in si zato sežiganje smeti lahko privoščijo bogata mesta, ki so gospodarsko

aktivna ter lahko sama krijejo denarno zgubo za vzdrževanje naprav. Zato se je občina odloči-la za uničevanje smeti po postopku, ki bi prinašala občini tudi nekaj koristi, da bi kralja režijske stroške in obremen amortizirala vložen denar za gradnjo podjetja. Postopek »Fertile-Bremar«, vsaj tako za-gotavlja občinska uprava, ima zlasti sledeče predno-sti:

1. Prebranje smeti se vrši pod najbolj hygien-ski pogoji. Zagotovljeno je, da se osebe, ki bo zaposle-ne pri celotnem postopku prebranja, ne bo nepo-sredno dotikalo odpadkov, dokler ne bodo odpadki o-prani in razkuženi, torej dokler ne bo izvršena av-tomatična prebrava smeti po hidravličnem sistemu; 2. predelava smeti v gnoj-ila, ne da bi to na kateri koli način prekršilo nače-la popolne hygienske zašči-te. Znano je, da ostane po prebrani odpadkov mnogo organskih sestavin, ki jih je treba predelati na naj-hitrejši način v gnojilo po-dobno humusu. Po postop-ku »Fertile-Bremar« izde-lujejo gnojila na najhi-trejši način. Najprej se or-ganski odpadki zmlejejo in nato fermentirajo nekaj dni. Odpadki so zaščiteni na način, da ne povzročajo smrtnih in da ne postajajo žarišče muh in dru-gega mrčesa. Obenem pa je omogočeno, da se tem semletim odpadkom lahko dodajo še razne umetne snovi in tako obogati vred-notno gnojilo.

Poleg tega pa bo zgra-je na tudi naprava za se-žiganje vseh tistih odpad-kov, ki jih ni mogoče na noben način izkoristiti. Ta naprava bo služila tudi

za uničevanje smeti v pri-meru, da se naprave za predelavo odpadkov pokva-rilo in ne morejo prek dneva predelati vseh sme-ti, ki so se nakopičile.

Vse naprave bodo lahko predelale in uničile 150 ton smeti dnevno oziroma 500 kubičnih metrov, in si-ker v običajnem dnevnem delovnem urniku. To po-meni, da je zmogljivost naprav za 20 odstotkov večja od sedanjih potreb. Z manjšo preureditvijo bo-do naprave lahko predela-le in uničile dnevno okrog 200 ton smeti. Smeti, ki se pobirajo dnevno v našem mestu, imajo povprečno od 65 do 70 odstotkov orga-n-skih snovi, ki se lahko predelajo v gnojilo; 10 do 15 odstotkov papirja, krp, kovin in stekla, ki se la-hko prodajo; ostalo pa predstavljajo neuporablj-i-ve snovi, ki jih bodo se-žigali.

V začetku svojega obra-tovanja bo podjetje proiz-vajalo samo sveže gnojilo, ki ga ni mogoče hraniti in ga je treba takoj upo-rabiti. Gre za tako imeno-van »Burro nero«, ali ne-ke vrste svežega humusa. Če pa tržaška okolica ne bo porabila vsega tega gnojila, bodo začeli proiz-vajati tudi suho gnojilo, ki ga bodo lahko vskladi-sili v papirnatih vrečah in ga prodajali v bolj od-daljene pokrajine. Podjetje »Fertile« predvideva, da bo lahko proizvajalo 100 stovov suhega gnojila dnev-no. Podjetje bo zaposlilo nad 50 delavcev, razen uradnikov ravnanstva in čuvajev. Pogodba med občino in podjetjem dolo-ča, da morajo biti delavci plačani po sindikalnih ta-rifah. Obenem pa jim mo-ra »Fertile« brezplačno nu-diti ustrezno delovno oble-ko. Kot smo že omenili, ne bo osebe nikoli prišlo v neposreden stik z odpadki. Naprave bodo opremljene tudi s posebnimi sesalci za prah.

Naprave, ki jih bodo zgradili pod škrednim med železarno »ILVA« in čistilnico petroleja »Esso-Standard«, bi morale stati občino po dosedanjih načr-tih okrog 220 milijonov lir. Občina bo izročila te naprave rimskemu zaseb-nemu podjetju »Fertile«, ki bo vložilo samo stroške za pohištvo in pisarniške stroje. Pogodba velja za 15 let in predvideva takš-no najemnino, da bo obči-na amortizirala stroške za gradnjo naprav v 22 letih.

Po občinskih načrtih bi moralo biti podjetje že zgrajeno. Na žalost pa so bili načrti poslani v Rim, od koder so se vrnilli šele pred nekaj meseci. Sedaj pa je nastala nova nepred-videna ovira. Gradbene ce-ne in cene strojev so se v dveh zadnjih letih zvišale za okrog 20 odstotkov. To pomeni, da bo morala ob-čina najti še 40 milijonov lir, kar pa ni tako eno-stavno. Najeti bo morala posebno posojilo, ki ga mora odobriti pristojna državna oblast. Zato se bo-jimo, da bodo začetek gradnje zaradi te nove o-vire ponovno zavlekli. V tem času pa bodo smeti še naprej okuževale našo le-po krasko okolico.

SLAVKO ŠTOKA

V filmu igra Minou Drouet izredno bogato in nesrečno dekletce, ki pa dobro jezdi.

Čudežni otrok Minou Drouet

Proslavila se je kot pesnica, uspela kot maneken, sedaj pa je postala filmska igralka

Minou Drouet nastopa v svojem prvem filmu. »Biti igralka je zame še mnogo bolj privlačno kot pisati pesmi, ali pa nastopati kot manekenka.« je izjavila novinarjem, ko so jo obiskali v filmskem ateljeju. Potem se je ve-selo zasmejala in odbrala pred filmsko ka-mero.

Seveda so novinarji takoj hoteli vedeti, za kakšen film gre, kakšna bo njegova vsebina, in predvsem, kakšno vlogo bo imela v njem mala svetovnoznana Minou. Izvedeli so, da bo naslov filmu »Clara in hudobneži«, Minou pa bo imela v njem naslovno vlogo. Igrala bo bo-gato deklico, ki živi v prekrasni vili, ima na razpolago vse mogoče igrače, a je kljub vsemu najbolj nesrečno dekletce. Film bo menda že v kratkem gotov.

Zgodba Clare je nekoliko podobna življenjski zgodbi male Minou. Minou se je rodila leta 1947 neke blizu Pariza. Staršev sploh ni po-znala, ker je bila takoj po rojstvu izročena v varstvo neki sirotišnici. Bila je droben, bole-hen otrok in vse je kazalo, da bo izgubila vid. Nekega dne je prišla v zavod že priletna uči-teljica Claude Drouet. Tej se je malo dekletce tako zasmililo, da jo je sklenila vzeti s seboj in pohčeriti. Naučila jo je govoriti in hoditi

ter ji je s potrpečljivim zdravljenjem ozdra-vila tudi bolne oči. Do osmih let je potekalo življenje Minou mirno in tiho. Mala deklica se je oklenila svoje nove mamice, ki ji je lu-bezen bogato vracala. Toda ko ji je bilo osem let, je mala Minou napisala svojo prvo pesem. Gospa Drouet, ki ji je bila pesnica všeč, jo je poslala na ogled nekemu svojemu znancu-založniku. Ta prvi trenutek sploh ni mogel verjeti, da je pesem napisala komaj osemletna deklica. Toda tej pesmi so sledile druge in še druge. Toliko jih je bilo, da so lahko izdali že prvo zbirko pesmi pod naslovom »Drvo — moj prijatelj«.

Cim je knjiga izšla, so se oglašili pokloni kritiki. Po mnenju nekaterih je bila mala Mi-nou pravi pesniški genij, drugi pa so trdili, da so pesmi plod odraslega človeka ter da se za vsem tem skriva umazana spekulacija.

Zbirka je imela v Franciji kljub vsemu ogro-mnem uspehu ter so jo že v prvih mesecih pro-dali 30.000 izvodov. Prav tako kot kritiki so se tudi čitatelji razdelili na dva tabora — za e-ne je bila Minou čudežni otrok, za druge pa deklica, ki jo mati izkoristi, da uveljavi svoje pesmi. Prišlo je tako daleč, da so hoteli de-klarin pesniški talent celo preizkusiti. Zaprli so jo v sobo in ji dali na razpolago le papir in pero. Čez nekaj časa se je pojavila na vrati-h Minou — v rokah je držala svojo novo pesem, ki je bila prav tako lepa in polna mi-line in otožnosti, kot vse njene ostale pesmi.

»Čudež!« vzklajajo Francozi še in mala Drouet je postala na mah slavná. Vsi časopisi objavljajo kar naprej njen življenjski, založ-niki iz vseh strani sveta se ji ponujajo, kri-tiki se ji klanjajo, čitatelji jo občudujejo. Mi-nou pa ni postala samo slavná, temveč tudi zelo bogata. Morda se lahko z njo danes meri le Francoise Sagan — prav tako »čudež« na-sega stoletja.

Toda Minou ni le svetovnoznana pesnica. Minou je tudi spretna risarka za otroško mo-do. Svoje modele je celo sama razkazala na mnogih večjih modnih revijah. In pravijo, da je bila tudi kot manekenka očarljiva. Vedla se je tako, kot bi bil njen edini poklic mane-kenka, njeni modeli pa so bili vedno zelo lepi in elegantni.

Ceprav ji je komaj deset let, je prepotovala že mnogo sveta. Povsod, kamor je prišla, je imela tiskovne konference, na katerih je brez zadrege odgovarjala tudi na najbolj težka in kočljiva vprašanja. Imela je tudi že preda-vanje ter se je poskusila celo v glasi.

Sedaj je hotela poskusiti srečo še v filmu. Nekateri sicer trdijo, da ji bo tukaj izpodleto-lo, češ da nima igralskega talenta. Drugi pa zatrjujejo, da je rojena igralka, ter da bo iz-nje še druga Shirley Temple.

Bodi tako ali drugače. Za večino ljudi osta-ja mala Minou velika uganka. Kljub vsem do-kazom namreč še ne morejo verjeti, da se lahko komaj desetletna deklica dokoptje do resnice in spoznanja, ki jih izpoveduje v svojih pesmih in ki so po navadi plod dolgoletnih življenjskih izkušenj. Toda oni, ki jo vidi-li pri »delu«, trdijo nasprotno. Zanje je Minou čudežni otrok, ki mu pripada slava in čast, ki jo v svetu uživa.

In kaj pravi na vse to Minou? Minou zaen-krat nima nobenih skrbi. Nič je ne motilo kritike in sumničanja, dokler se za njene pes-mi založniki kar tepejo. V bistvu je podobna vsem deklicam njene starosti, ki jim ugajajo igra, lepe obleke in pa občudovanje množic. Morda pa ima le skrito željo, in sicer, da bi čimprej odrasla in se ne bi nihče več zanjo brigal, da bi živela mirno in tiho.

PAULINE SASSARD

15 smrtnih žrtev

Vzroki železniške nesreče pri Codognu

Železniška uprava ni povsem brez krivde, saj so se na istem mestu pripetile že številne ne-sreče - Sedanja nesreča je že šesta nesreča s smrtnimi posledicami v zadnjih dveh letih

Oblasti so pričele z resno preiskavo vzrokov, ki so privedli do tako strašne železniške nesreče, ki je na postaji v Codognu pri Milanu zahtevala pretekli ponedeljek kar 15 mrtvih in 30 ranjenih. Pri preiskavi so že takoj v začetku ugotovili, da ne gre samo za tragično nesrečo, temveč da zapornice niso bile postavljene pravocasnó.

Spomnimo se, kako je do nesreče prišlo, pri čemer nam bo v pomoč spodaj objavljen črtiz. Na sličici označeni s št. 1 vidimo, da se je postavil točno med tire težak tovornik, katerega je zamašil skušal voznik Enrico Viboli pognati na-prej. Ustavil se mu je namreč motor, poleg tega pa je avtomatična naprava zaprla zapornico prav ko je bil s tovor-nikom na sredi tira. Vse je bilo zamašeno in točno po urniku je pripeljal ob 18.15 z brzino 130 km na uro brzovlak »527«, nazvan tudi »settebellos«.

Vlak se je z izredno silo zaletel v av-tomobil, ga dobesedno prerazal na dvoje, pri čemer je umrl sofer, in nato vlek-el avto okoli sto metrov po tratičnicah (sli-ka 2), pri čemer se je vlak zelo zibal, tako da je izgledalo, da bo vsak tre-nutek skočil iz tirov.

Brzovlak št. »527« sestoji iz dveh de-lov, vsak izmed njih pa je ponovno se-stavljen iz treh voz. Prvi del se je nato (slika 3) zaletel v steber nadvoza za pešce, ki je tik pri postaji. Pri tem je prvi del skočil iz tirov in se skoro po-polnoma raztresel. Zlasti težko je bil poškodovan drugi vagon tega prvega de-la (slika 5), kjer je bilo tudi največ mrtvih. Drugi del pa je še nadaljeval svojo divjo vožnjo okrog 350 metrov in se nato ustavil. V tem delu ni prišlo do nobene žrtve.

V začetku, so mislili, da je edini kri-

Iz razbitih vagonov so izvele najprej mlado crno-laso dekle, za katero se je zdelo, da ni bila ranjena. Deklica plo-sča pa ji je odrezala noge pri gležnjih. Umrla je med prevozom. Na objavlje-nih slikah: prizori med reševanjem.

vec za to strašno nesrečo ponesrečeni voznik tovornega avtomobila, ker je za-vozil na železniški tir, ko je signalni zvonec že opozarjal. Po vsej verjetnosti je voznik mislil, da bo imel še dovolj časa in bo lahko še pravocasnó odpeljal čez tire. Kot že rečeno, je preiskava po-kazala, da so zapornice zaprli šele zad-nji trenutek — le nekaj sekund preden je brzovlak »settebellos« pripeljal z vso brzino. Upravičeno se zato postavlja vprašanje: ali bi sploh do nesreče prišlo, če bi zapornice zaprli 5 minut prej, kot to določajo pravila? Po vsej verjet-nosti bi imel v tem primeru voznik do-volj časa, da vžge motor in odpelje to-vornik s tirov.

Oblasti so aretirale Zeffirina Grisija, ki je usodni večer upravljal kretnice v nadzorni kabini št. 15. Železniška uprava je sicer kretničarja že oprostila vsake krivde, vendar kaže, da pri svojem de-lu ni strogo upošteval predpisov in tudi dozdava se, da je to običajna praksa po-vsod, kjer so varnostne naprave povsem mehanizirane.

Železniška uprava ni brez krivde, saj je na usodnem prelazu prišlo že do šte-vilnih prometnih nesreč s smrtnimi posledicami. V novembru je tako neke-ga mladeniča povozil brzovlak, ki je pripeljal iz Milana; v januarju sta dva tovorna vlaka zmečkala nekega delavca in leta 1955 sta izgubila življenje moto-rist in delavec iz Somigie. Vedno, ka-dar pride do nesreče, se pokrijejo zido-vi s protestnimi lepaki. Stranke, delav-ska zbornica in druga združenja zahte-vajo, da je treba odstraniti križišče in zgraditi nadvoz ali podvoz. Vedno tudi pridejo iz najvišjih krogov zagotovila, da bodo v kratkem pričeli z deli in stalno se ponavlja isti rezultat: nič! Železnica je izračunala, da bi bila grad-nja zelo draga, poleg tega pa ima prav na tem odseku velike izdatke, saj za-menjujejo tratičnice, da bi lahko »set-tebellos« drvel še hitreje.

Ficko piše

Dragi pri Morski!

Če čes prou znat, sem anka fast dobil za miklauža forte dosti robel in vmes je bil anka sputnik. Ma ni bi mi pa tak ko od ameri Kancon, ma je bi bolši, zato ko je srirel deset metrov daleč. In sem videl ena taga anka u eni botegi in bi bto naribole, da bi ameri Kancon neko šli kupit v tisto botego in ne, da se sami martrajo, ko se jim vele neko raspoči.

Strina Tonca se je anka ona smejala zastran tistga, ko se je od ameri Kancon sputnik raspočil se prej ko je srirel in da so rekli, da to ni nič, da se vsaka reč more ambot poskusit. »Ja, ja, ma se peš pole mouči, ma ne govori in neko hvali, kokar se on! In pole se jim cel svet neko smeje! Ma kaj bojo to čencali, rusi so lepo molčali in nanka ni nobeden nič znal, sprej! To se more bit tako ko pri nas, ko govorijo in govorijo od tega, da bojo podražili tramvaj in filo Vijo in vodo! Ma pole bomo vidli, morbit ne bo ratalo. Če ne bomo prou res mogli si vsi kupit auto!«

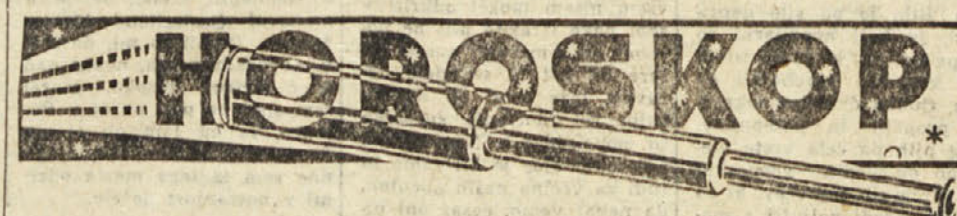
»Nečko mouče, vi strina! Vi tako malo daste za služeč filo Viji in tramvaji, da jim more it slabo, ko neko greste pouost hnoam!« je rekel stric To-ne. »Ma boste ben vidla, kako bojo še radi bol do-ber kup pelali, ko bomo vsi tako delali kokar vi! Bomo anka mi pri redili ščopero, kokar delouci se arsenalu. Od njih gospodarji so lahko tako trma-sti, ko jim stoji cela država zat in plača, kadar manka. Bomo vidli, če bo anka leti takol!«

Tako neko zmerom prote Strirajo ta veliki, za-stran tega, ko ta bogati zatirajo ta doge in ta bogi pole nimajo nanka za živeč. In za domače ni ne dela ne službe, ma ben za pri Tepence in Ezule! Kaj ne morjo bit rajši bol bolši ljudje in pole bi lahko ostali vsi lepo Doma.

Ma meni je vse glit! Jast bom šel gledat vele zdaj ob 11 paulitaka, ko bo imel deset let. Ma se bomo smejali! In anka tisto je fino, ko bo prišel u audi-torjo. In anka u terek bo fina veselica u auditorji, ko bojo napravili Koncert tisti dijak od glasbe ses Lublane. Je povedal Gušto, da znao forte fino go-det na vjolin in na Harjo in anka na piano. In da so vmes med nima taki, da je prov nekaž spječale!

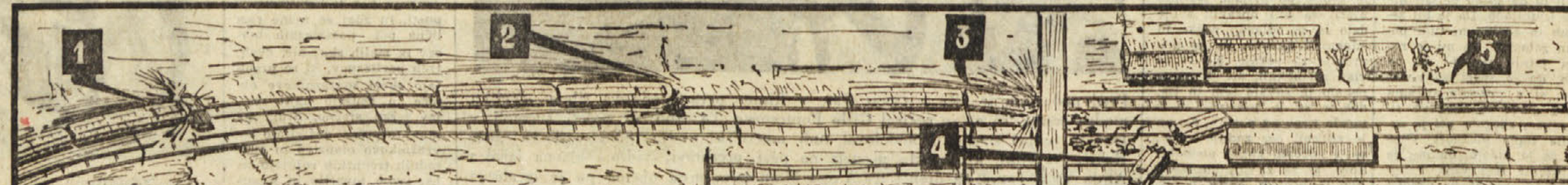
Te posnadvila

Ficho.

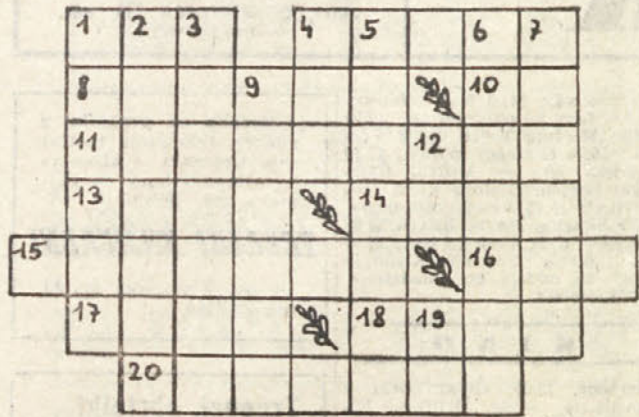

VELJAVEN OD 16. DO 22. DECEMBRA

Oven (od 21. 1. do 20. 4.) Huda nasprotstva lah-ko privedejo do neugodnih za-ključkov, če ne boste znali zad-rižati živcev in pokazati razumevanja.	Lev (od 23. 7. do 22. 4.) Zanimiv teden, ki vam bo prinesel koristne izkušnje. Mam-livo vabilo — o-stanite trdni. Ne-ustavite se.	Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Obsta-jajo resne nevar-nosti, da vam na-črti ne bodo u-speli. Pozanimaj-te se in odkri-ajte svoje talente, temveč vztrajajte. Novosti.
Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Teden je zelo ugoden in prijeten. Posre-čila se vam bo vsaka sentimental-na po bu da.	Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Manjša nasprotja zna-čajna, ki pa ne bodo preprečila uspešne izvršitve načrtov. Srečanja.	Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Nič posebnega se ne bo zgodilo, ven-dar vam delajo okoliščine v prid. Ne pramagite se, temveč bodite mirni. Pi-smo.
Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Rahli oblaki nad vaso ljubeznilo, ven-dar ne verujete govoricam. Ob-staja možnost, da sklenete nove ugodne kupčije.	Tehnica (od 23. 9. do 22. 10.) Po-membna prece-nenja na delo-vnem področ-ju, ki bodo zelo prijetna in ko-risna. Težave boste prema-gali. Pismo.	Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Preje-li boste prijetno pismo od odda-ljene osebe. Sen-timentalna upa-nja se bodo ure-šila. Vsa posmizem je ne-osnovan.
Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Ne bojte se, pogumemu se posreči. Izko-ristite vse priloi-nosti, da uvelja-vite vaše zamisli.	Skorpijon (od 21. 10. do 21. 11.) Od-lično se boste počutili in poste-cile se vam bo do sentimentalne dogovornice. Tu-di v delu boste imeli izred-ne uspehe.	Blube (od 20. 2. do 21. 3.) Okolišci-ne so ugodne, da se ponovno sprija-teljite z drago o-sebo. Menjše vane zamisli in načrte. Bolje premislite, in uspeh ne bo izostal.

KRIŽANKA

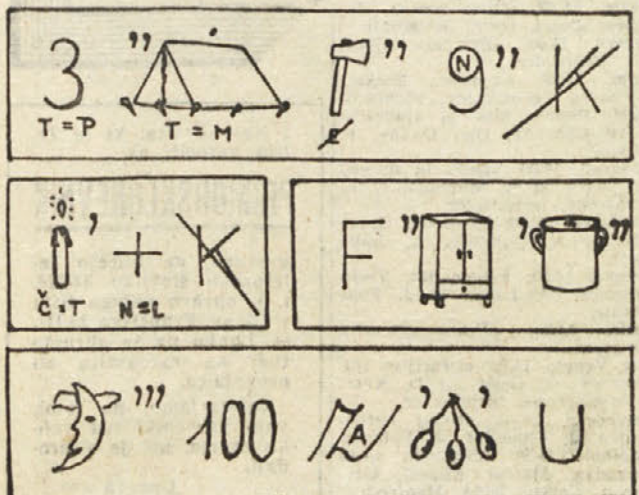

VODORAVNO: 1. ljubkova- no ime za orel; 4. človek, katerim naj bi živel v dobrih odnosih; 8. mostovni coln; 10. predlog (it); 11. prevozno sredstvo; 12. dež (angl. orig.); 14. vrsta padavine; 15. ribiški coln (pomnjskevalnica); 16. e- nota v elektriki (mn.); 17. ri- biska priprava (brez druge čr- ke); 18. zgradba, kjer predva- jajo filme; 20. podrobn raz- členitev.

NAVPIČNO: 1. priprava stroj; 2. fabrika (slov.); 3. pri- devnik, izpeljan iz besede ga- tikav; 4. velika rečna riba; 5. vetrni jopci (tjaka, mn.); 6. izumitelj zarnice (2. sklon); 7. oblika glagola delati; 9. osnov- ni akord; 12. oblika glagola biti v prihodnjem času; 19. predlog.

REŠITEV KRIZANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE
VODORAVNO: 1. ss. 3. Siket, 7. kopun, 11. Duma, 14. Tunis, 16. minus, 18. razum, 20. uhan, 21. kerub, 22. vojak, 23. at, 24. Dakar, 25. jekel, 28. parno, 30. sijaj, 31. pedal, 32. motet, 33. bor, 34. Bacon, 36. Tudor, 38. Boč, 40. Al, 41. bekon, 42. muren, 43. luna, 44. Lukul, 46. polom, 48. dopis, 50. enoj, 51. sosed, 52. čemer, 53. la, 54. zenit, 56. Gupeč, 58. Tibor, 60. Kanal, 61. laseč, 62. pekel, 63. čuk, 64. Pamir, 66. žagar, 68. lug, 70. RM, 71. pikon, 72. pen- nal, 73. suša, 74. Nimes, 76. Romun, 78. Letuš, 80. Osek, 81. Tanec, 82. racak, 83. DD.

REBUS

PREKLETARJEKA

Koristna pobuda

Pokrajinsko kmetijsko nad- zornišvo namerava prirediti prve dni maja 1958 prvo raz- stavo goveje živine stvarjave pasme v Bazovici. Razstavlje- na bo goveja živina iz Bazo- vice, Gročan, Jezera, Gropade, Padrič in Trebč, to je iz pre- dela našega področja, kjer je živinoreja najbolj razvita in je glavni vir dohodka. Na tem področju, kakor tudi v bližnjih krajih zgoščišne in na- brežinske občine ima živinore- ja precej ugodnih pogojev za razvoj. Vsekakor pa je nekaj čimteljev, ki ovirajo lepi raz- voj te panoge kmetijstva na našem ozemlju.

Izbira pasme je velikega po- mena, zaradi tega bo omeje- na razstava vreden prispevek ter spodbuda za uveljavitev sivojave pasme, ki je najbolj primerna za naše kraje.

Živinoreja pa ni nekaj sa- mega zase, pač pa je poveza- na z mnogimi drugimi vpraša- nji, kot čeni verige. Za uspe- šen razvoj živinoreje so po- trebni primerni hlevi, zadost- na in primerna krma, dobra veterinarska služba, selekcija itd.

Zelo potrebno in koristno bi bilo, če bi v tem razdobju do razstave kmetijski strokovnjaki imeli po kraških vaseh strokovne tečaje in predavanja o umni živinoreji, o travniš- tvu, o krmiljenju goveje ži- vine itd. Poleg tega pa bi bilo zelo umestno, da bi ob priliki razstave govedi priredili tudi razstavo krme: razne trave, semena, stroje za čiščenje trav- nikov itd. To je tembolj po- trebno, ker večina kmetov, o- zioroma živinorejcev na našem področju ne pozna še na pri- mer hranilne vrednosti raznih trav in krme, zaradi česar sploh ne pomisli in se ne za- nimajo za gnojenje travnikov, še manj pa da bi sejala dobre vrste trav.

Na tako razstavo bi seveda morali začeti takoj misliti in jo pripravljati s pomočjo stro- kovnjakov. Vsekakor priporo- čamo strokovnim organizaci- jam, da se o tem pogovore z našimi kraškimi kmeti, pokra- jinska uprava pa bi napravila dobro delo, če bi dala pobudo za prireditve razstave krme ob priliki razstave govedi. Ta- ko razstavo bi lahko prenesli tudi v druge vasi.

Iz naših krajev

Z OBISKA PRI PIONIRJU VRTNARSTVA NA TRŽAŠKEM

Kodričeva vrtnarija pri Sv. Ani lahko služi za zgled našim kmetom

Možak krepke postave in zarjavelega obraza stopi v dnevno sobo in naju pozdravi: «Dobro dan. Sem že misli- la, da bo treba poklicati gasilce. »Zakaj pa, očka?»

«Ne vidita, da je vse v di- mu? Dobro sta zakadila.»

Res, soba in predsoba sta bili polni dima; pa nista niti opazila. Požirek slivovke, da se razveže jezik, nato pa ci- gareta za cigareto med pov- vorom o njihovem vrtnarstvu, o zelenjavi, vodi, gnoju, trgu,

Ded čisti solato, mala vnukinja pa mu pomaga

oljke. Uredili so si lepo vrt- narstvo, ki jo je po očetovi smrti prevzel sin Franc, sedaj gospodar.

Kodričeva vrtnarija je klju- bovala dolgo časa, čeprav so jo polagoma zrastle vse naokrog nove hiše in bile spejane nove ceste. Leta 1947 pa se je začelo glodanje kos za kosom. Naj- prej so jim vzeli 7000 kvadrat- nih metrov krasnega vrta tik ob hiši za zidanje nove itali- janske oasovne šole in otro- škega vrta. Plačali so jim se- veda malenkost. Potem je pri- šlo na dan industrijskega prista- nišča. Vzeli so jim skoraj hek- tar lepih njiv in gozd.

Tako so etolizili Kodričeve. «Kaj boste vi z vašo vrtinar- jo. Tu bo zrasla tovarna, ki bo zaposlila stokrat več de- lavcev kot vaše njive. Indust- rija, industrija bo tu cvete- la. In so res sezidali tovarno, ki pa je v nekaj letih menjala že tri gospodarje. Se dobro, da ni sledila usodi številnih drugih tovarn in podjetij v in- dustrijskem pristanišču. Lani pa so Kodričevim ponudili ob- tovarni kos zapuščene zemlji- šča, kjer je bil prej njihov lep vrt, naj ga obdelujejo, da bo vsaj nekoliko došen.

Tovarne bodo cvetele! Nam zemljo! Zdal nam ne služi. Kje je vrtinar, da jo bo spet valoriziral? Imenitno, kaj ne? Da bi spet skrben vrtinar vložil svoj trud in denar v tujo lastnino!

Pa se ni še končalo. Lansko leto so Kodričevim spet raz- lastili še 6500 kvadratnih me- trov lepih njiv za enapredka industrijskega pristanišča.

A nimajo sreče z zemljo, ki jo iztrgajo za mali denar iz marljivih kmečkih rok.

Dušan se je res kmalu vrnil in takoj se je začel naš inter- vju.

«O vaš vrtinarji nekaj že vem. Zanimam me pa, kaj pri- delate in kaj se najbolj izpla- ča tukajšnjim vrtinarjem?»

«Samo zelenjavo, solato, ra- dič, špinado, blitvo (bledo) in zeleno (šelin). Izplačajo se tu- di zelenjava, ki trpi največ za- radi prevoza iz daljnih krajev, in tukajšnji tipični proizvodi, radič in poletna solata, ki jih iz drugih krajev ne uvažajo. Upoštevati pa je treba pri tem razmere za prevoz. Poleti na primer ni mogoče uvažati so- late od daleč zaradi vročine, medtem ko jo pozimi lahko pripeljejo na tržaški trg tudi iz daljnih krajev.»

«Omenil si prej radič in so- lato.»

«To so tukajšnji tipični pri- delki. Malega radiča v notra- nosti Italije skoraj ne pozna- jo, se le po vojni so ga začeli sejati v bližnjih krajih, a ne mnogo. Tržačanom pa sta kra- dietto in esalatina zelo pri- ljubljena hrana. Morda te bo zanimalo, če ti povem, da v zimskem času neka grafica tam neke ob bližine Milana ali Bergama pošlje enkrat na te- den svojega šoferja, da ji iz Trsta pripelje kilogram, dva esalatine, ki je tam redkost.

«Zima je za vrtinarja kritič- na doba. Kako si pomagata?»

«Imamo tople grede in rast- linjak. To je zelo koristno, da se ne preneha produkcija po- zimi, ko ni drugega dohodka in je manj zelenjave na trgu.»

«Kako pa prodajate vaše pri- delke?»

«Na zelenjadnem trgu na de- bello, je določen prostor za proizvajalce. Tja vozimo vsa- ko jutro in prodamo trgovcem. Tako odpadajo razni prekup- čevalci, ki drugod odkupujejo kmetov pridelek kar na njivi. Nekateri vrtinarji pa imajo svoje stojnice in prodajo tu- di na drobno, če jih je dovolj v družini in se jim to izplača.»

«Kako je pa z vodo in gno- jili?»

«Brez vode in gnojil si ni mo- gote predstavljati vrtinar- stva. Voda je draga, po isti ceni ko za vse druge potrebo- niki. Porabimo je mnogo: na leto od 5 do 6 tisoč kubnih metrov na hektar, to je od 120 do 150 tisoč lir. Prištetu pa morajo še stroške za skropil- nje itd. Hlevski gnoj je pri nas nekoliko cenejši kot dru- goder, približno po 1500 lir na meter. Dobimo ga v vojašni- cah; na hipodromu; pri Sv. So- boti, kjer perejo živalske vo- gone; na Prosoku, kjer so hlepi za uvoženo žitino; ma- lenkosti pa pri kmetih. Umet- na gnojila so pri nas dražja; to pa zaradi prevoza, ker je Trst daleč od centrov proiz- vodnje in ker je pri nas upo- raba gnojil zelo nizka. Kmet- je kupujejo zelo malo umet- nih gnojil. Več, da pridejo ne- kateri v zadrugo po pet ali šest kilogramov.»

Vprašanje uporabe umetnih gnojil je pri nas zares zelo pereče. Rešiti pa bi morali tu- di vprašanje predelovanja mestnih smeti za kompost, ki bi bil zelo dragocen ukajš- njim vrtinarjem.

Precej sva se o tem pogov- arjala. Mladi vrtinar, ki dobro pozna svojo stroko in se ra- zume tudi na druge panoge kmetijstva in kmetijskega go- spodarstva, je dejal, da je na Tržaškem najnižja potrošnja u- metnih gnojil v Italiji. Italija pa je na splošno glede tega med zadnjimi državami v Ev- ropi.

«Glede na ogromni napredek na drugih področjih je agro- nomija na splošno res malo

napredovala. V mnogih de- lah pa je kmetijstvo daleč pred nami. Kaj se ti zdi, ka- ko bi se to izboljšalo?»

«Več strokovne izobrazbe, več tečajev, predavanj in na- svetov. Pomanjkanje znanja je največja ovira za napredek. Kmet mora vedeti, kaj dela; mora poznati semena, gnojila, potrebe zemlje itd. Mora spo- znati nove načine obdelovanja, uporabo strojev itd. Pri nas smo v tem zelo zaostali.»

Razgovor se je končal: od- šla sva na njihovo lepo vrt- narstvo, ob cesti, ki pelje od Sv. Soboti proti Zavljam. Sko- raj en hektar zelene površine, za zidom pa velik, moderen rastlinjak (420 kv. metrov), ki so ga zgradili pred petimi leti. V zimskem času, ko je po nj- vah vse pušo, tu lepo uspeva- ta radič in blitva. Če ni dovolj sonca, skrbijo za ogrevanje s centralno kurjavo.

Večkrat čitamo in slišimo, da na Holandskem in na Češkem, pa tudi v drugih naprednih de- želah, kjer lepo uspeva kmet- ijstvo, delajo na kmetijskih mladih ljudeh z visoko izobra- žbo, agronomi in inženirji. Nič čudnega torej, če je v takih de- želah kmetijstvo doseglo ta- ko veliko stopnjo. To lahko o- pazimo tudi pri Kodričevih, kar lahko služi za zgled.

A. BUBNIČ

RAZLAŠČENI KMETJE še čakajo na odškodnino

Kmetje v Trebčah in v so- sednjih vaseh se spet prito- žujejo zaradi škode, ki jim jo povzroča vojska s tanki, kamjoni itd. med vojaškimi vajami. To se ponavlja že nekaj let, odškodnine pa prizadevati kmetje niso še do- bili, čeprav so zaradi tega posredovali že pri raznih vojaških in drugih oblasteh v Trstu. Pred leti, ko je bila tu še angloameriška voj- ska, so prizadevati kmetom plačevali najemnine za zemlji- šča, na katerih je imela vojska svoje vaje; ob od- hodu angloameriških čet pa so kmetom izplačali kolikor toliko primerno odškodnino za vso škodo, ki so jo utrpeli.

Zdaj nihče ne mara slišati o najemninah, še manj pa o kakšni odškodnini, čeprav so kmetje zelo prizadeti. U- poštevati je namreč treba, da so si v teh krajih kmetje s težavo uredili travnike in pašnike, jih ogradili in očisti- li. Travniki in pašniki so za ta predel, kjer ni vino- gradov, velike važnosti, saj predstavlja živinoreja glav- ni vir dohodka; njive pa so za vsakega kmeta drago- cena stvar, zlasti na pustem Krasu, kjer na vseh straneh štrli kamenje.

Prizadeti kmetje pričaku- jejo, da bo posredovalna in mednarodna mesta pokra- jinska uprava za rešitev te- ga vprašanja.

Kot so nam prijali lepi no- vembrski in prvi decembrski dnevi, tako ne spada v to do- bo južno vreme, nasičeno v- rloga, ki ni všeč nikomu. Sta- ri so rekli, da mokri gruden- ni za grudo. In je res, venka ovira pri kmetekem delu: za oranje, nabiranje strelje i. dr. bi si bolj želeli suho vreme.

Sicer pa se naša nekdanja trdna kmečka vas naglo spre- minja v delavsko naselje, a kmetovanje propada.

PRITOŽBE TREBENCEV zaradi vojaških vaj

Se pred začetkom zadnje vojne so razširili cesto, ki pe- lje od Sv. Soboti proti Zavlj- am, to je U. Flavia; kmetje in drugi posestniki, katerim so takrat razlastili zemljišča, pa niso še do sedaj dobili zadev- ne odškodnine, ki bi jo morali plačati »Genio civile«. Prete- klo je še dovolj let in je skraj- ni čas, da kmetom izplačajo odškodnino, saj so že tako precej prizadeti, ker bi si z denarjem, če bi ga jim takoj izplačali pred leti, lahko mar- sijali kupili.

Prav tako se čakajo na iz- plačilo odškodnine tudi last- niki, katerim so vzeli zemlji- šča za gradnjo nove ceste, ki pelje od U. Flavia na Katina- ro. Pravijo, da jim ne morejo še izplačati, ker ni omenjena cesta še kolavdirana, čeprav je že odprta za promet. Se- le pred nekaj dnevi pa so začeli plačevati prizadetim kmetom odškodnino za izgubljene pri- delke zaradi gradnje omenjene ceste.

Nerešena je tudi še zadeva s krožno cesto na reziden- cialnem področju, kjer bo zraslo naselje San Sergio. Večini kmetov namreč ni prišla na smiselno nizke cene, ki jim jih je ponujala uprava industri- skega pristanišča, zaradi česa- se zdaj vleče tožba.

Glavne ceste na omenjenem področju so že zgrajene, dela za izgradnjo naselja pa so ne- koliko običala; največjo ško- do imajo seveda prizadeti kmetje, katerim so uničili vino- grade, njive in sadovnjake.

ŠEMPOLAJ

V soboto zvečer nas je naše prosvetno društvo povabilo na beneški večer. Prostore pro- svetnega društva je napolnilo nepričakovano lepo število (nad 80) predvsem mladine. Trije beneški dijakji so nas se- znanili z Beneško Slovenijo, s to skrajno narodno vero, ki jo vse premalo poznamo. Dasi- narodno tlačen in v težkih socialnih prilikah so beneški Slovenci ohranili, čeprav me- lo, svoje narodno čustvo in dali nekaj vidnih osebnosti, med katerimi razvema prvo mesto Ivan Trnko-Ljubeški. V zadnji svetovni vojni so tudi beneški Slovenci dali svoj de- lež. Slišali smo recitirati nekaj njihovih mehkobnih narodnih pesmi in njih napeve. Občin- stvo je dijake nagradilo s ploskanjem.

Po tej točki je zapel nekaj pesmi naš oktet, za njim pa orkester iz Prečnika. Prvič

ni. Delavna, mirna in skrbna mati je v dveh zakonih imela deset otrok. Bodi ji lahka do- mača gomila.

ŠT. PETER SLOVENOV

Obmejni organi obeh držav so se pred časom domenili za zimsko zaporo dveh obmejnih prehodov v naši občini. Tako sta s 1. decembrom zaprta dva bloka, in sicer obmejni blok na Robidišču in na mostu Kli- nac. Zapora velja za vse last- niki propustnice in dovolstnike.

V Petjuno bodo te dni od- priji nov delovni center, ki bo za dobo 76 dni zaposlil 10 do- mačih brezposelnih delavcev. Stroški za ta javna dela za ureditev greznice v vasi bo kril visoki komisariat za hi- gieno.

PREČNIK

V nedeljo smo spremili k večnemu počitku naglo pre- misluo 71-letno Stefanijo Pe- narčič. Dolga procesija pogre- cev je pričala, da je bila žena priljubljena v vasi in sosesči.

ŠTEFAN VOLK 93 LET

V sredo 11. t. m. je v Rocolu praznoval 93-letni- co svojega rojstva Stefan Volk, ki se je rodil 11. de- cembra na Suhorjah v Brkinih. V mladih letih je prihajal večkrat v Trst s tovorom izvrstnih brkin- skih jabolk. Šele leta 1892 se je stalno naselil in dobil delo v pivovarni Dreher, kjer je delal celih 38 let. Zgradil si je čedno hišico v Rocolu in se poročil s Tržačanko Lucijo Mihelj, ki mu je povila štiri otroke.

Kupil si je nekaj zemlje okoli hiše in jo skrb- no obdeloval do svojega 90. leta. Dolga leta je pel v prosvetnem društvu »Kolo« in je bil član odbora pri »Edinosti« ter pri prosvetnem društvu »Zvon- mir« v Rocolu, kjer je bil tudi med ustanovitelji Ciril-Metodove družbe. Še vedno se dobro spominja začetka gradnje Narodnega doma, zlasti pa dneva slovesne otvoritve.

Čestitkam otrok, sorodnikov in prijateljev se pridružujemo tudi mi in mu želimo, da bi čez ne- kaj let skupaj nazdravili ob njegovi stoletnici.

M. M.

Pogled v notranost ob- žnega Kodričevega rastlinjaka

Vsečina Bulganinovega pisma Zoliju

Ameriška oporišča ogrožajo varnost italijanskega ljudstva

Bulganin se strinja z Gromichijem: mir ne more sloneti na vojaški sili Pella ne zanika, da je pristal na raketa oporišča - Osumljenost Saragatovega atlantizma - Nenni za pogajanja med Vzhodom in Zahodom

(Od našega dopisnika)

RIM, 14. - Na Bulganinovo pismo Zoliju vlada ne bo odgovorila, dokler ne bo končana pariska konferenca. Tako so v Rimu uradno izjavili in dodali, da bodo sovjetski predlogi predmet obširne razprave na atlantski konferenci. V vladnih krogih pa se govori, da v palači Chigi pismo šele prevajajo in da zaradi tega ne morejo objaviti besedila.

Pismo je precej dolgo in njegova vsebina je kljub temu že znana, ker jo je objavila sovjetska vlada. V glavnem pa je pismo podobno vsem ostalim, le da se sklicuje na neko Gromichijev izjavo, v kateri je predsednik republike poudaril, da ne more nič brez vzajemnosti gledati na perspektive takšnega mira, ki bi slonel samo na vojaški sili ali pa na ozkih zavezništvih.

V pismu se ponavlja predlog za nenapadali sporazum med atlantskimi državami in državami varšavskega pakta. Ameriška in britanska vlada sta zvezi dejstvo, da ima Sovjetska zveza medcelinske balistične izstrelke, samo za izgovor, da bi ustanovali ameriška oporišča, ki bi bila resna nevarnost za državo, ki bi na to pristala. Razmisleci tujih podpornikov atomskih, letalskih, pomorskih in kopinskih sil v Neaplju, Veroni, Vicenzi, na Sardiniji in drugod predstavljajo novo grožnjo za varnost italijanskega ljudstva, kajti dones, ko zobe na razdalja na svetu ne preustavljajo več zapreke, se vojaški spopad ne bi mogel več omejiti, če bi se enkrat začel.

V pismu se nato kritizira medsebojna odvisnost atlantskih držav, poudarja se, da sta Eisenhower in Mac Millan sklenila, da se bosta med seboj podpirala pri izvajanju politike, s katero nameravata skupaj gospodovati na Srednjem vzhodu in v drugih državah Azije in Afrike ter uporabljati njihova ozemlja v vojaške in strateške svrhe, izkoriščati njihova naravna bogastva in hkrati izgnati konkurenco z vseh področij, ki so bogata z naflo in drugimi viri. «Nevarnost pravi gotovo za zvezo, ki je namenjena, da Eisenhowerova doktrina praktično spremenjena v doktrino Eisenhower-Mac Millana, poudarja Bulganinovo pismo.

Nato omenja pismo, da volja ni nujna, da je potrebno ustvariti takšno ozračje, v katerem bodo narodi živeli brez bojnih vpred novo vojno, da obstaja možnost uveljavljanja mirne koeksistence. «Razorožitveni razgovori so na mrtvi točki, nadaljuje pismo, ker bi hotele države NATO imeti določene prednosti, toda Eisenhowerova doktrina je prvi korak, ki ga je treba storiti obveza, da se ne bo uporabljalo atomsko orožje in

(Nadaljevanje z 2. strani)

Gluhi in slepi

Francosi so se dalje gluhi in slepi glede Alžira. Skupščina OZN je izglasovala kompromisno resolucijo, ki izražala razpoložljivost nad sedanjimi stanjem, se sklicuje na naravno - tunizijsko ponudbo za posredovanje in izražajo željo, naj bi se v duhu učinkovitega sodelovanja začela pogajanja in naj bi vse izkoristile druge nastane srečanja, ki bi dovedla do rešitve.

Resolucija sicer ni tako, kakor bi morala biti, toda upoštevati je bilo treba realnost. Vendar pa je mnogo ostrejša od resolucije, ki je bila izglasovana na zadnjem zasedanju. Francosi so z njo zadovoljni in prav tako predstavniki alžirskih narodnoosvobodilne fronte, ki poudarjajo, da so takoj pripravljene začeti razgovore na podlagi rabatske izjave. Toda Franci trdijo, da pogajanja pomeni zanje samo pogajanja o ustavitvi ognja in nič drugega. Za Alžirce pa ima ta beseda mnogo širši pomen, posebno še, ker se resolucija sklicuje na rabatsko izjavo (ponudbo Burgine in naravno - tunizijsko ponudbo), ki izrečno omenja pravico do neodvisnosti. Ker pa Francija dejansko še dalje odklanja razgovore, je v Alžiru nujno pristvo do zaostrelosti bojevo.

Vodstvo osvobodilne fronte je splošno zadovoljno, da se središče vojne prinesejo neodvisnost alžirskemu ljudstvu, če Francija ne bo prej sprememila svojega trmastijskega stališča. Glavni štab je pozval osvobodilno vojsko, naj takoj začne prične napade na vseh sektorjih.

Medtem je pariski list «Le Monde» objavil enega izmed devetih poročil, ki jih je posebna komisija za zaščito osebnih pravic in državljanovskih svobod v Alžiru poslala predsedniku vlade v začetku septembra. Poročilo potrjuje številne obtožbe pariskega tiska o nečloveškem ravnanju oblasti s prebivalci Severne Afrike. Od 12 članov komisije so trije ostali, ki

razorožitvene podkomisije v Londonu.

Na vprašanje o možnosti ustvarjanja oporišč za ameriške izstrelke pa je Pella odgovoril, da razen komunistov vse javno mnenje podpira njegovo vlado pri naporih za zboljšanje obrambnega zvezniskega aparata, kar pač potrjuje vesti, da je Italija na oporišča že pristala. Pella je nato izrazil upanje, da «Zahod ne bo predloži ostal v sedanjem položaju relativne pojavnosti v primerjavi s sovjetskimi blokom». Glede poljskega predloga o brezatomskem področju pa je dejal, da se to področje ne more omejiti samo na atomski sektor. Glede nemške združbe pa je rekel, da mora priti do združitve hkrati s razorožitvijo in ne prej.

V neki drugi izjavi je Pella povedal, da bo prihodnji sestanek sveta ministrov Zahodnoevropske zveze v Rimu najpogostje v začetku marca.

O znanju politiki sta Nenni in Saragat objavila vsak svoj nedeljski uvodni članek. Medtem ko je Saragat že stotič dokazal, da je boj atlantski kot sam Dulles in poudaril, da mora sprejeti tudi Italija z vsemi državami NATO vred balistično orožje, je Nenni v svojem članku pohvalil nemške socialdemokrate in angleške laburiste, ki so zahtevali obširno razpravo o sovjetskih posilnicah. Nenni piše, da bi morali v Parizu najti izhod iz sedanjega položaja in predlagati obnovo neposrednih pogajanj med Vzhodom in Zahodom. ZDA pa lahko še vedno popravijo sedanje vojaško področje, toda bati se ne bi predstavljanja pomanjkanja surovosti, enakostne politične pobude, ki dokazujejo pojavnost tudi njihove diplomacije.

A. P.

7 dni v svetu

ker vlada ni storila ničesar, da bi kazenovala krivice. Po drugi strani pa je vlada, da je v Alžiru več deset koncentracijskih taborišč za esumljive Alžirce, posebno taborišče pa za Francoze, ki so naklonjeni osvobodilnemu gibanju. Komisija je ugotovila in preiskala številne primere mučenja, mučevanja in množičnih aretacij. Kot primer navaja, da so prijeli sto in sto Alžircev in jih zaprli v vinke cleti, kjer so se zaradi izporevanja alkohola kmalu zastrupili. Vsi Alžirski zaporji, preprosti, pogosto je v njih mučenje in trpinčenje z elektrošoki in ima za posledice številne žrtev.

Pomisli si je treba, da tako poročila francoska vladna komisija. Zato si vsakdo lahko predstavlja, kakšna je potemtakem resnica...

Ciper

Hud udarec je dobil angleški kolonializem med razpravo o Cipru v političnem odboru OZN. Odbor je namreč z večino izglasoval resolucijo, ki priznava ciprskemu ljudstvu pravico do samoodločbe. V Atenah izražajo veliko zadovoljstvo nad tem in poudarjajo, da je bilo v OZN prvič uradno osvojeno načelo samoodločbe kot odločilna prvina v reševanju ciprskega vprašanja. Glasovanje je bilo za Grčijo bolj ugodno, kakor so pričakovali. Proti je glasovalo samo 20 članov. Zato upajo, da bo spor rešen s posredovanjem Združenih narodov in z velikim zanimanjem pričakujejo še izid glasovanja v glavni skupščini.

Indonezija

Spor med Indonezijo in Holandsko zaradi Iriana se zaostreje. Evakuacija holandskih državljanov iz Indonezije je začela, vlada pa je sklenila,

Potres v Iranu je terjal nad 1500 človeških žrtev

Okoli petdeset tisoč ljudi brez strehe - Cele vasi do tal porušene Zaradi hudega mraza umirajo številni ranjenci

TEHERAN, 14. - Po še nepotrdjenih in neuradnih vesteh je število človeških žrtev potresa, ki je uničil področja zahodnega Irana, naraslo na 1.500 mrtvih in več tisoč ranjenih. Ogromno je število ljudi brez strehe. Ubilih je bilo tudi mnogo glav živine. Več ko 30 vasi je bilo hudo poškodovanih, številne vasi pa so bile do tal porušene.

Po vesteh, ki so prišle v Teheran, so bili danes ponovi novi potresni sunki. Računajo, da je od 40 do 50 tisoč oseb ostalo brez strehe. Temperatura je pod ničlo. Sestavljeni so posebne reševalne skupine, ki rešujejo ranjence iz porušenihi hiš. Samo v vasi Farsanj je bilo 600 mrtvih.

Po vseh, ki so prišle v Teheran, so bili danes ponovi novi potresni sunki. Računajo, da je od 40 do 50 tisoč oseb ostalo brez strehe. Temperatura je pod ničlo. Sestavljeni so posebne reševalne skupine, ki rešujejo ranjence iz porušenihi hiš. Samo v vasi Farsanj je bilo 600 mrtvih.

Karl Rankin novi ameriški veleposlanik v FLRJ

BEOGRAD, 14. - Jugoslovanska vlada je dala privoljenje za imenovanje Karla Rankina za novega veleposlanika ZDA v Beogradu. Karl Rankin je pričel svojo diplomatsko

Von Braun o sovjetski raketi

WASHINGTON, 14. - Dr. von Braun je danes izjavil pred senatnim pododborom, da nedvomno Sovjetska zveza lahko doseže kateri koli kraj na zemeljski obli z izstrelkom, opremljenim z atomsko ali vodikovo konico. «ZDA bodo v smrti nevarnosti, je dodal, če jih bo Rusija premagala v tekmi za vesolstvo. Ameriška zakasnitev se mora bolj pripisati pomanjkanju kreditov kakor pa pomanjkanju strokovnjakov».

Von Braun je predlagal petletni načrt za izstrelitev satelita s človeškim potnikom in desetletni načrt za izstrelitev eletekega otoka s človeškim potnikom.

Končno!

MODEREN TELEVIZIJSKI APARAT zavzema malo prostora in je tehnično perfekten
...in kar je najbolj važno...
eno leto jamstva
s cinemascopom in varovalkami

Autovox

17 palcev lir 136.000
21 palcev lir 169.000
prodaja se izključno pri

Radio Sponza

d. r. o. j.
Trst: Ul. Imbriani 14 - Tel. 37-666
Gorica: Ul. Mazzini 1 - Tel. 8-73

Poleg tega razpolagamo s 50 modeli vseh domačih in tujih znamk
OBIŠČITE NAS!

ALFREDO MELILLO - Trst - Ul. A. Caccia 3, Tel. 96-032

MOTO-SKUTER PARILLA

Dvoaktni motor, 150 kub. 1 cilindar, 7 HP. Baterija 4 amp/h - 6 V. Mesanica 3%, 4 prestave. Največja hitrost 60 km na uro. Teža 90 kg. dva sedeza, z velikima kolesoma 3 x 12. Rezervoar za 8 litrov. Potrošnja 2,8 za 100 km.
CENA 160.000 FRANCO MEJA

MAGAZZINI DEL CORSO vam nudijo:

Popolno jamstvo za vsak nakup po NEPREKOSLJIVIH CENAH!

DEŽNE PLAŠČE
POVRŠNIKE, SUKNJE, originalne LODEN, za dame, gospode

Ohiščite nas in se prepričajte!

MAGAZZINI DEL CORSO

TRIESTE - Corso Italia 1 - (angolo piazza della Borsa); tel. 29-043
SPREJEMAJO SE BONI ZA ODPLAČILA NA OBROKE

IMPEXPORT

TRST, UL. CICCERONE 8
Tel. 38-136, 37-725; teleg. IMPEXPORT - TRIESTE

U V A Z A :
Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material

I Z V A Z A :
tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje

SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSNE KOMPENZACIJE

MOTOM 48 CCM DELFINO 160 CCM

Zastopnik: MOTO GILEKHA
MOTOM ITALIANA

Cudoviti motorček, ki vas pelje povsod.

Prodaja motorje in avto delovne priborilnosti

PRIT'ALINE in nadomestni deli za vse motorje.

DOBAVE ZA MOTORJE
MOSCHION & FRISORI
TRST, Ul. Valdirivo 36 in Ul. XXX. Oktobre 11 - Tel. 23-475

Končno!

MODEREN TELEVIZIJSKI APARAT zavzema malo prostora in je tehnično perfekten
...in kar je najbolj važno...
eno leto jamstva
s cinemascopom in varovalkami

Autovox

17 palcev lir 136.000
21 palcev lir 169.000
prodaja se izključno pri

Radio Sponza

d. r. o. j.
Trst: Ul. Imbriani 14 - Tel. 37-666
Gorica: Ul. Mazzini 1 - Tel. 8-73

Poleg tega razpolagamo s 50 modeli vseh domačih in tujih znamk
OBIŠČITE NAS!

ALFREDO MELILLO - Trst - Ul. A. Caccia 3, Tel. 96-032

MOTO-SKUTER PARILLA

Dvoaktni motor, 150 kub. 1 cilindar, 7 HP. Baterija 4 amp/h - 6 V. Mesanica 3%, 4 prestave. Največja hitrost 60 km na uro. Teža 90 kg. dva sedeza, z velikima kolesoma 3 x 12. Rezervoar za 8 litrov. Potrošnja 2,8 za 100 km.
CENA 160.000 FRANCO MEJA

MAGAZZINI DEL CORSO vam nudijo:

Popolno jamstvo za vsak nakup po NEPREKOSLJIVIH CENAH!

DEŽNE PLAŠČE
POVRŠNIKE, SUKNJE, originalne LODEN, za dame, gospode

Ohiščite nas in se prepričajte!

MAGAZZINI DEL CORSO

TRIESTE - Corso Italia 1 - (angolo piazza della Borsa); tel. 29-043
SPREJEMAJO SE BONI ZA ODPLAČILA NA OBROKE